

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультету управління персоналу, соціології та психології
Кафедри педагогіки та психології**

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 053 Психологія

**Освітньо-професійна програма «Економічна та соціальна психологія»
Форма навчання: денна**

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПРИЙНЯТТЯ ВЛАСНОЇ
СЕКСУАЛЬНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ**

здобувача Владислава КОЧУРА

Науковий керівник: канд. психол. н., доц.

Олена ВЕЛЬДБРЕХТ

**Кваліфікаційна магістерська робота допущена до захисту в
Екзаменаційній комісії з атестації здобувачів вищої освіти**

Завідувачка кафедри: д-р пед.н., проф.

Марина АРТЮШИНА

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ СЕКСУАЛЬНОСТІ ТА ПРИЙНЯТТЯ ВЛАСНОЇ СЕКСУАЛЬНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ	8
1.1. Сексуальність як багатовимірний феномен	8
1.2. Процес самоприйняття сексуальної орієнтації як частини прийняття власного "Я"	15
1.3. Соціально-психологічні чинники прийняття власної сексуальної орієнтації	19
Висновок до першого розділу	22
РОЗДІЛ 2 УКРАЇНСЬКОМОВНА АДАПТАЦІЯ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ МЕТОДИКИ «ДІАГНОСТИКА САМОПРИЙНЯТТЯ СЕКСУАЛЬНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ (SASI)»	25
2.1. Організація та методика дослідження	25
2.2. Результати адаптації опитувальника	27
Висновки до другого розділу	37
РОЗДІЛ 3 ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ САМОПРИЙНЯТТЯ СЕКСУАЛЬНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ	38
3.1. Опис методик дослідження	38
3.2. Результати емпіричного дослідження	41
3.3. Кореляційний аналіз даних емпіричного дослідження	49
3.4. Порівняльний аналіз даних	56
Висновки до третього розділу	64
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ	75

ВСТУП

Актуальність дослідження. Теми, що стосуються нетрадиційних сексуальних орієнтацій, у нашому суспільстві досі залишаються частково табуйованими й викликають суперечливі реакції. Ці питання рідко обговорюють відкрито, як у повсякденному житті, так і в науковому дискурсі, що значно ускладнює їхнє осмислення та інтеграцію у соціальний простір. Дискусії щодо сексуальної орієнтації часто стикаються з культурними стереотипами, моральними упередженнями та браком обізнаності, що створює додаткові бар'єри для глибшого розуміння цього феномену.

Проте останні десятиліття відзначаються суттєвими змінами у сприйнятті сексуальності людини. Ми спостерігаємо суспільний злам, який полягає у поступовій деконструкції застарілих норм і упереджень щодо сексуальної орієнтації. Зростає увага до прав людини, індивідуальної свободи та рівності, що сприяє більш відкритому обговоренню цих питань. Це відображається як у популяризації тематики у медіа, так і у збільшенні кількості наукових досліджень, спрямованих на вивчення соціально-психологічних аспектів сексуальності. Водночас, навіть у сучасному світі, багато людей продовжують зіштовхуватися з дискримінацією, що вимагає подальших зусиль у формуванні толерантного суспільства, яке враховує різноманітність сексуальних ідентичностей.

Враховуючи ці зміни в соціокультурному просторі, ми вважаємо проблему прийняття власної сексуальної орієнтації однією з важливих тем сучасної психології, оскільки вона стосується ідентичності особистості та її гармонійного розвитку. В умовах соціокультурних змін, коли суспільні норми стають дедалі більш інклюзивними, але водночас зберігається значний тиск стереотипів та упереджень, формування позитивного ставлення до власної сексуальної орієнтації є складним і тривалим процесом. Цей процес часто супроводжується конфліктами між сприйняттям себе та зовнішніми

очікуваннями, що може негативно впливати на емоційний стан, самооцінку людини та її здатність до соціальної інтеграції.

Соціально-психологічні чинники, такі як вплив родини, друзів, ширшого соціального оточення та медійного контенту, відіграють значну роль у цьому процесі. Позитивна соціальна підтримка та доступ до ресурсів інклюзивної освіти сприяють формуванню прийняття себе, тоді як стигматизація, дискримінація та гомофобія можуть створювати бар'єри на шляху до гармонійного розвитку особистості.

Актуальність дослідження цієї теми також обумовлена необхідністю зниження рівня дискримінації в суспільстві. За даними багатьох досліджень, особи, які стикаються з труднощами прийняття своєї сексуальної орієнтації, частіше зазнають тривожних і депресивних станів, ризикують мати низьку самооцінку, а в екстремальних випадках – вдаються до аутоагресивних дій.

Дослідження людської сексуальності, започатковані ще в працях З. Фрейда, були продовжені багатьма західними вченими (Дж. Банкрофт, К. Бартон, А.Ф. Богаерт, В.К. Касс, М. Даймонд, М. Ділон, В. Дайнс, Ф.Х. Гебхарт, А. Кінсі, Г. Лі, А. Ліпкін, Б. Пікет). Серед вітчизняних дослідників людської сексуальності Л. Н. Акімова, С. Р. Власюк, М. Гасюк, П. П. Горностай, П. Грімова, К. Диса, Н. Москвіна, В. Сечко, Ю. С. Першина, Н. Садомська, Ю. М. Удовенко, О. Федик.

Зарубіжні дослідники особливостей процесу самоприйняття сексуальної орієнтації: Бурнесон Е.К., Дж. Кемп, С. Віторату, К. А. Раймс, Фокс Р. К., Ділон М., Гонель А.Х. Мохр Дж., Фассінгер Р., Галперін А., Спрот Р. Вітчизняні дослідники особливостей процесу самоприйняття сексуальної орієнтації: Бойко М. С, Грімова П., Гупаловская В. А., Демкова А. І., Денисова І. В., Діденко С. В., Недосекіна А. В., Павленко Т. В.

У даній роботі, ми будемо теоретично чинники самоприйняття сексуальної орієнтації. Після проведеного теоретичного аналізу буде проведено емпіричне дослідження, яке допоможе статистичним шляхом визначити фактори які впливають на процес прийняття власної сексуальної орієнтації.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично виявити соціально-психологічні чинники прийняття власної сексуальної орієнтації.

Завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз понять сексуальності та сексуальної орієнтації; охарактеризувати процес прийняття власної сексуальної орієнтації.
2. Визначити та описати потенційно можливі чинники самоприйняття сексуальної орієнтації.
3. Здійснити українськомовну адаптацію опитувальника «Діагностика самоприйняття сексуальної орієнтації» (Camp J., Vitoratou S., Rimes K., 2022).
4. На основі емпіричних даних охарактеризувати особливості прийняття власної сексуальної орієнтації представниками ЛГБТ+ спільноти.
5. Визначити зв'язки самоприйняття сексуальної орієнтації з деякими соціально-психологічними параметрами особистості: конформністю, сексуальним благополуччям, досвідом дискримінації тощо.

Об'єкт дослідження: прийняття власної сексуальної орієнтації.

Предмет дослідження: соціально-психологічні чинники прийняття власної сексуальної орієнтації.

Методи дослідження:

- теоретичні: аналіз та синтез, індукція та дедукція, порівняння та узагальнення наукових джерел, що містять результати теоретичних та емпіричних досліджень;
- емпіричні: методика «Діагностика самоприйняття сексуальної орієнтації» (Дж. Кемп, С. Віторату, К. А. Раймс), опитувальник «Діагностика самоприйняття» в адаптації Л. Засекіної, В. Майструк, шкала самоставлення М. Розенберга, методика «Діагностика міжособистісних відносин» Т. Лірі, опитувальник психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя В. Гупаловської, 16-факторний особистісний опитувальник Кеттела (16PF) в адаптації В. І. Барко, В. В. Барко та Л. Захаренко.
- математико-статистичні: відсотковий аналіз; кореляційний аналіз Пірсона, однофакторний дисперсійний аналіз (ANOVA), критерій Фергюсона,

експлораторний факторний аналіз, коефіцієнт альфа-Кронбаха, процедура перевірки на відповідність нормальному розподілу.

Дослідження проводилось у два етапи навесні та восени 2024 рр. Перший (основний) діагностичний зріз залучив 197 учасників, пізніше 36 із них пройшли повторне опитування для перевірки ретестової надійності опитувальника.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження:

- Визначено та описано поняття сексуальність як невід'ємної частини особистості; проаналізовано структуру сексуальності та її психологічні компоненти.
- Поглиблене уявлення про різноманіття видів сексуальної орієнтації людини та їх поширеність (сексуальна орієнтація визначається як стійкий емоційний, романтичний, сексуальний або еротичний потяг до осіб певної статі). Визначенні можливі фактори що впливають на процес прийняття власної сексуальної орієнтації.
- Проведена українськомовна адаптація англomовної методики «Діагностика самоприйняття сексуальної орієнтації» (Дж. Кемп, С. Віторату, К. А. Раймс, 2020).
- Вперше описані кореляції між показником самоприйняття сексуальної орієнтації та параметрами сексуального благополуччя особистості.
- Поглиблене уявлення про соціально-психологічні чинники, які можуть впливати на процес самоприйняття сексуальної орієнтації, зокрема конформізм, наявність партнера, негативний досвід дискримінації тощо.

Апробація результатів дослідження: надруковані тези «Соціально-психологічні чинники прийняття власної сексуальної орієнтації» у збірці матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Економічна поведінка молоді: конструктивні форми та девіації» (м. Київ, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана, 28 листопада 2024 р.).

Структура та обсяг роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (51 джерело), 20 таблиць, 6 рисунків та 1 додатку. Основний зміст роботи викладено на 68 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ СЕКСУАЛЬНОСТІ ТА ПРИЙНЯТТЯ ВЛАСНОЇ СЕКСУАЛЬНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ

1.1. Сексуальність як багатовимірний феномен

Сексуальність – це багатогранний феномен, який охоплює фізіологічні, психологічні, соціальні, культурні та духовні аспекти людського існування. Вона є фундаментальною частиною ідентичності людини, впливає на її емоційний стан, поведінку, стосунки та світогляд [24]. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) визначає сексуальність як центральний аспект життя людини, що включає сексуальний потяг, інтимність, задоволення, репродуктивні функції та взаємини [25].

Сексуальність проявляється через думки, почуття, бажання, переконання, поведінку та взаємодію з іншими. Вона не обмежується лише фізіологічними чи біологічними функціями, а включає також емоційний, психологічний і соціокультурний виміри [27]. Ця багатовимірність робить сексуальність унікальним і динамічним компонентом життя кожної людини.

Сексуальність людини складається з п'яти ключових компонентів: біологічної статі, сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності, сексуальної ідентичності та соціальної гендерної ролі [8]. Кожен із цих компонентів відіграє важливу роль у формуванні сексуальності, взаємодіючи між собою та впливаючи на самоусвідомлення, соціальну поведінку та стосунки людини.

1. *Біологічна стать* визначається анатомічними, генетичними та гормональними характеристиками, які зумовлюють фізіологічну належність людини до чоловічої чи жіночої статі. Вона охоплює генетичну стать (хромосомний набір), гонадну стать (тип статевих залоз), гормональну регуляцію, а також зовнішні та внутрішні геніталії. Біологічна стать є базовою

основою для формування інших компонентів сексуальності, хоча вона не завжди перебуває у прямій відповідності з ними [17].

2. *Сексуальна орієнтація* є постійним емоційним, романтичним, сексуальним або еротичним потягом до інших людей певної [9]. Сексуальна орієнтація визначає стиль взаємодії людини у романтичних і сексуальних стосунках, впливаючи на її емоційне та психологічне благополуччя.

3. *Гендерна ідентичність* стосується психологічного усвідомлення людиною своєї належності до певної статі (чоловічої, жіночої чи небінарної). Вона може як відповідати біологічній статі (цисгендерність), так і не збігатися з нею (трансгендерність) [5]. Гендерна ідентичність формується під впливом внутрішніх факторів, таких як особистий досвід, та зовнішніх, зокрема соціальних норм і очікувань [1]. Вона відіграє важливу роль у самовизначенні та формуванні особистісної ідентичності.

4. *Сексуальна ідентичність* – це самоідентифікація людини з певною сексуальною орієнтацією. Вона може не збігатися з реальним сексуальним потягом і визначатися впливом соціальних чи культурних факторів [21]. Наприклад, людина може ідентифікувати себе як гетеросексуал, але мати інші сексуальні почуття через страх стигматизації або соціальний тиск. Цей компонент є динамічним і може змінюватися залежно від життєвого досвіду та соціальних умов.

5. *Соціальна гендерна роль* визначає поведінку людини у суспільстві відповідно до культурних норм і стереотипів, що регулюють очікування стосовно «чоловічої» чи «жіночої» поведінки. Це може включати стиль одягу, манери, ролі в соціальних взаємодіях і професійній діяльності. Соціальна гендерна роль формується під впливом виховання, культури та суспільних тенденцій, і може змінюватися з часом [15].

3. Фройд був одним із перших, хто звернув увагу на психологічний вимір сексуальності. У своїй теорії психосексуального розвитку Фройд наголошував, що сексуальність починає формуватися з раннього дитинства через стадії, які включають оральну, анальну, фалічну, латентну та генітальну фази [22]. Він

вважав, що фіксація на перших трьох стадіях, може впливати на формування сексуальної орієнтації в дорослому житті [26]. Хоча сучасна наука критикує багато аспектів цієї теорії, вона залишається важливою для розуміння впливу раннього досвіду на сексуальний розвиток.

Д. Халперін розглядав сексуальність через призму історичного та культурного контекстів. Вчений наголошує, що сексуальність не є фіксованою категорією, а формується під впливом історичних умов, суспільних змін і культурних норм.

Історично, соціальне та академічне розуміння феномену сексуальної ідентичності змінювалося поступово. Ще на початку XX ст. людська сексуальність розглядалася у контексті бінарності, тобто трактували її лише як гетеросексуальну або гомосексуальну.

У 1948 році суспільство сколихнула теорія А. Кінсі, який розширив розуміння сексуальності, та вийшов за межі тогочасних досліджень, розкритикувавши теорію бінарності яка була основною в той час [41]. А. Кінсі запропонував власну шкалу сексуальних уподобань, яка враховувала проміжні градації між точками «виключно гомосексуальні» та «виключно гетеросексуальні»: виключно різностатеві; переважно гетеросексуальні, випадково гомосексуальні; переважно гетеросексуальні, але частіше гомосексуальні; в рівній мірі гетеросексуальні і гомосексуальні; переважно гомосексуальні, але більше, ніж випадково, гетеросексуальні; переважно гомосексуальні, лише випадково гетеросексуальні; виключно гомосексуальні; відсутні соціально-сексуальні контакти і реакції, тобто асексуальні. У підсумку, теорія А. Кінсі зазнала чимало критики, позаяк не відображала загальної думки тогочасного суспільства. Проте з наукової точки зору – це однозначно був прорив у існуючих на той момент дослідженнях та поглядах щодо людської сексуальності, що зрештою призвело до початку нових напрацювань у теорії сексуальної ідентичності.

Цікавою є думка Ф. Діллона, який стверджував що сексуальна ідентичність охоплює безліч компонентів людської сексуальності, наприклад:

потреби, цінності, вподобання, бажання тощо [33]. Розуміння сфери сексуальної ідентичності на його думку, може формувати переконання, знання, думки про власне сексуальне я особистості. Тобто, сексуальність є не стільки біологічним явищем, скільки соціальним конструктом, який відображає взаємодію особистості з її середовищем [49].

Сексуальна орієнтація – це стійкий емоційний, романтичний, сексуальний або еротичний потяг до осіб певної статі. Це один із ключових компонентів людської сексуальності, який відображає індивідуальні уподобання в міжособистісних взаєминах. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) визначає сексуальну орієнтацію як основний аспект сексуального життя людини, що охоплює почуття, бажання та дії, пов'язані з вибором об'єкта потягу [34].

Сексуальна орієнтація як поняття відрізняється від сексуальної поведінки тим, що має стосунок до почуттів і емоцій людини, а не до її дій (поведінки). Людина може і не виявляти свою сексуальну орієнтацію у реальній сексуальній поведінці або сексуальній практиці, або підтримувати чи імітувати сексуальну поведінку, яка не відповідає її реальній сексуальній орієнтації (і взагалі сексуальності) [44].

Сексуальна орієнтація зазвичай поділяється на три основні категорії:

- *Гетеросексуальність* – це сексуальний і романтичний потяг до осіб протилежної статі. Це найпоширеніша форма сексуальної орієнтації, яка традиційно вважається соціальною нормою у багатьох культурах. Гетеросексуальні стосунки зазвичай є основою для репродукції, що забезпечує їхній важливий біологічний вимір [33]. Гетеросексуальність підтримується більшістю соціальних інститутів і стереотипів, що може впливати на її домінуюче сприйняття як "нормальної" орієнтації.

- *Гомосексуальність* – це сексуальний і романтичний потяг до осіб тієї ж статі. Вона є однією з природних варіацій людської сексуальності. Людей, які мають гомосексуальну орієнтацію, зазвичай називають геями (чоловіки) та лесбійками (жінки) [46].

Д. Галперін зазначає, що історичне сприйняття гомосексуальності суттєво змінювалося залежно від культурного та релігійного контекстів [39]. У сучасному суспільстві гомосексуальність часто стигматизується у консервативних середовищах, що може створювати бар'єри для самоприйняття.

- *Бісексуальність* визначається як сексуальний і романтичний потяг до осіб обох статей. Це форма орієнтації, яка підкреслює гнучкість у міжособистісних уподобаннях і не прив'язується до статі партнера. Бісексуальні люди можуть відчувати потяг до чоловіків та жінок на різних етапах свого життя або одночасно [32].

Науковці звертають увагу на те, що бісексуальність може бути недостатньо зрозумілою через упередження як з боку гетеросексуального, так і гомосексуального середовища [29]. В сучасному суспільстві простежується феномен «невидимої орієнтації», який якраз таки стосується бісексуальності.

Люди схильні визначати орієнтацію іншої людини виходячи з поточного моменту. Тож якщо наприклад дівчина перебуває у стосунках з іншою дівчиною, то її визначають як лесбійку, а якщо з хлопцем – то як гетеросексуалку. Якщо ж, наприклад, відомо про її попередні стосунки, які були з людиною іншої статі, ніж зараз, то їх можуть сприймати як етап, що передував «визначенню», або ж очікуватимуть, що таке визначення відбудеться надалі [50]. Таким чином, її бісексуальність стає невидимою, особливо якщо вона сама про неї не заявляє.

Насправді ж бісексуальність як властивість стосується не того, які в людини стосунки наразі, а самої її здатності закохуватися, формувати стосунки та отримувати задоволення від сексу з людьми як жіночої, так і чоловічої статі чи гендеру [13]. І як гетеросексуальна людина в стосунках не обов'язково визначилася з бажанням провести саме з цією людиною решту свого життя – так само і бісексуальна не обов'язково визначилася щодо виключно дівчат чи хлопців на майбутнє. І не зобов'язана визначатися.

Іноді побажання «визначитися» походить від гомосексуальних людей, породжене страхом, що якщо хтось може так переходити від одностатевих до

різностатевих стосунків, то до того ж можуть змусити і їх. Однак тут важливо розуміти, що сексуальні вподобання кожної людини індивідуальні, і певні вибори однієї людини в жодному випадку не мають бути приводом примушувати до того ж іншу.

Сучасні дослідження підтверджують, що бісексуальність є природною і стійкою формою сексуальної орієнтації, яка, як і інші форми, формується під впливом біологічних і соціальних чинників [35].

Окрім цих основних форм, сексуальна орієнтація може також включати асексуальність, демісексуальність та пансексуальність.

Асексуальність характеризується відсутністю сексуального потягу [28].

Демісексуальність — ідентифікація сексуальної орієнтації у людей, які можуть відчувати сексуальний потяг до іншої людини лише після встановлення з нею близьких емоційних зв'язків [51]. Деякі вважають, що демісексуали є частиною спільноти асексуалів, оскільки, як правило, вони не відчують постійного сексуального потягу до інших людей, що є спільною рисою з асексуалами [11]. Багато демісексуалів за все своє життя можуть відчувати потяг лише до декількох людей чи навіть до однієї людини.

Пансексуальність — сексуальна орієнтація, що характеризується можливістю емоційного, романтичного (платонічного), еротичного (чуттєвого) або сексуального потягу до людей незалежно від їхньої гендерної ідентичності та біологічної статі [31]. Пансексуали можуть називати себе гендерно-сліпими, стверджуючи, що гендер і стать не є визначальними факторами їх романтичного чи сексуального потягу до інших.

Пансексуальність іноді розглядається як власна сексуальна орієнтація або, в інших випадках, як відгалуження бісексуальності, щоб вказати на відсутність гендерних переваг [38].

В структурі сексуальності можуть виділяти ще й романтичну орієнтацію. Вона вказує на те, до якого гендеру або статі людина може відчувати романтичний потяг — з людиною якого гендеру вона може перебуватися у романтичних стосунках, або ж у кого вона може закохатися [43]. Це поняття

може використовуватися як альтернатива сексуальної орієнтації, так і поруч з нею, і базується на тому, що сексуальний потяг є лише компонентом ширшої системи людських відносин [37]. Романтична орієнтація може не співпадати з сексуальною, так наприклад людина може бути гомосексуальною, проте мати романтичні почуття як до жінок так і до чоловіків. Загалом, розбіжності між сексуальним і романтичним потягом все ще дискутуються і не є чітко визначеними.

Для асексуальних людей романтична орієнтація часто вважається точнішим способом визначити потяг до іншої людини, ніж сексуальна орієнтація.

Сексуальна орієнтація визначається не лише потягом, а й тим, як людина себе ідентифікує. Самоідентифікація людини може не збігатися із її поведінкою або уявленнями оточення. Це підкреслює необхідність розрізнення таких понять, як сексуальна орієнтація та сексуальна ідентичність.

Сучасна наука розглядає кілька теорій походження сексуальної орієнтації [36]:

- Генетична — сексуальна орієнтація визначається набором генів, які передаються людині від батьків. Дослідження свідчать, що певні генетичні варіації можуть бути пов'язані з розвитком гомо- або бісексуальної орієнтації. Наприклад, близнюкові дослідження показують більшу відповідність сексуальної орієнтації у монозиготних близнюків порівняно з дизиготними. Це підтверджує генетичну основу формування орієнтації, хоча жоден конкретний ген не був визначений як відповідальний за цей процес.;

- Гормональна теорія стверджує, що сексуальна орієнтація формується під впливом гормонів, які впливають на плід під час внутрішньоутробного розвитку. Рівень тестостерону чи естрогену у матері під час вагітності може впливати на мозкові структури, які відповідають за сексуальний потяг і орієнтацію. Наприклад, відхилення у гормональному середовищі матері можуть призводити до змін у статевій диференціації мозку плода, що, у свою чергу, впливає на орієнтацію.

- Психологічна — згідно з цією теорією, сексуальна орієнтація формується в процесі виховання дитини, соціальних взаємодій і досвіду. Психологічний підхід підкреслює роль стосунків з батьками, впливу культурного середовища та значущих інших у формуванні сексуальної орієнтації[20]. Наприклад, емоційна близькість або дистанційність із батьками, а також пережиті дитиною соціальні ситуації можуть впливати на формування її сексуальних уподобань.

3. Фройд вважав, що від природи людина є бісексуальною і що гетеросексуальні вподобання формуються у ранньому дитячому віці за умов правильного розвитку особистості, а гомосексуальні виникають внаслідок деяких збоїв у цьому розвитку [42].

Таким чином, сексуальна орієнтація — це стійкий емоційний, романтичний, сексуальний або еротичний потяг до осіб певної статі. Це один із ключових компонентів людської сексуальності, який відображає індивідуальні уподобання в міжособистісних взаєминах. Слід розрізняти поняття «сексуальна орієнтація», «сексуальна поведінка» та «сексуальна ідентичність». Сексуальна орієнтація відрізняється від сексуальної поведінки тим, що має стосунок до почуттів і емоцій людини, а не до її дій (поведінки). Людина може не виявляти свою сексуальну орієнтацію у реальній сексуальній поведінці, підтримувати чи імітувати сексуальну поведінку, яка не відповідає її реальній сексуальній орієнтації. Сексуальна ідентичність — це самоідентифікація людини з певною сексуальною орієнтацією. Вона може не збігатися з реальним сексуальним потягом і визначатися впливом соціальних чи культурних факторів.

1.2. Процес самоприйняття сексуальної орієнтації як частини прийняття власного "Я"

Я-концепція є фундаментальною категорією психології, що відображає цілісне уявлення людини про саму себе, її унікальність та місце у світі. Вона формується в процесі життєвого досвіду, соціальних взаємодій та

саморефлексії і охоплює когнітивні, емоційні та поведінкові аспекти. Цей термін активно досліджується у сучасній психології як ключ до розуміння особистісного розвитку, адаптації та процесу самоприйняття [7].

Згідно з теоріями К. Роджерса, Я-концепція має три основні складові [47]:

1. **Реальне "Я"** – уявлення людини про себе в теперішньому моменті, її актуальні риси, досягнення та обмеження.
2. **Ідеальне "Я"** – уявлення про те, якою людиною хотіла б бути.
3. **Соціальне "Я"** – сприйняття себе у контексті взаємодії з іншими, включаючи очікування та оцінки соціального середовища.

Гармонія між цими складовими визначає психологічний комфорт і здатність особистості ефективно адаптуватися до умов середовища. Невідповідність між реальним і ідеальним "Я" може викликати емоційний дискомфорт та неприйняття певних аспектів особистості.

Я-концепція є динамічною структурою, яка змінюється під впливом нових знань, досвіду та соціальних викликів. Вона охоплює когнітивний аспект (усвідомлення себе), емоційний (ставлення до себе) та поведінковий (способи самореалізації). Цей феномен виступає базою для прийняття важливих рішень, формування цінностей і цілей, а також самооцінки [10].

Розглядаючи Я-концепцію у контексті прийняття власної сексуальної орієнтації, важливо враховувати, що цей процес є ключовою частиною усвідомлення себе та побудови ідентичності. Прийняття власної орієнтації впливає на гармонію між реальним та ідеальним "Я", а також на соціальне "Я" [18]. Самоприйняття, як один із основних аспектів особистісного розвитку, є важливим для досягнення емоційної стабільності, формування позитивного ставлення до себе та розвитку здорових міжособистісних взаємин.

Самоприйняття включає визнання і прийняття своїх сильних і слабких сторін, рис характеру, переконань і, зокрема, сексуальної орієнтації. У випадку, коли сексуальна орієнтація не відповідає соціальним нормам або очікуванням близького оточення, процес самоприйняття може бути ускладнений. Внутрішній конфлікт між власними відчуттями та суспільними очікуваннями

може спричинити емоційний дискомфорт, почуття сорому чи вини, а також зниження самооцінки [4].

Прийняття власної сексуальної орієнтації тісно пов'язане із процесом узгодження реального та ідеального "Я". Для людей із нетиповою сексуальною орієнтацією ідеальне "Я" часто формується під впливом гетеронормативних стандартів, що ускладнює інтеграцію реальної ідентичності в загальну Я-концепцію. Лише після подолання соціальних стереотипів і внутрішніх бар'єрів людина може досягти гармонії між своїм внутрішнім світом і зовнішніми проявами [3].

Соціальне "Я" також відіграє значну роль у процесі самоприйняття. Суспільні норми, культура, а також підтримка чи осуд з боку близького оточення значною мірою впливають на те, наскільки легко чи складно особистості прийняти свою сексуальну орієнтацію.

Самоприйняття сексуальної орієнтації має значний вплив на всі сфери життя особистості. Люди, які приймають свою орієнтацію, частіше демонструють вищий рівень життєзадоволення, гармонійні стосунки з іншими та успішніше долають життєві виклики. Водночас, неприйняття себе може призводити до тривалих психологічних труднощів, включаючи хронічний стрес, тривожність та депресію [6].

Таким чином, самоприйняття у контексті Я-концепції є не лише індивідуальним процесом, але й залежить від взаємодії з соціальним середовищем. Формування позитивної Я-концепції вимагає подолання внутрішніх і зовнішніх бар'єрів, що забезпечує розвиток особистості та сприяє її емоційному благополуччю.

Самоприйняття сексуальної орієнтації у рамках Я-концепції є процесом, який включає інтеграцію усвідомлення своєї орієнтації в загальне уявлення про себе. Це завдання стає важливим для узгодження між реальним "Я", ідеальним "Я" та соціальним "Я". Водночас цей процес супроводжується низкою бар'єрів і сприятливих чинників, які впливають на формування позитивного ставлення до себе [13]. Для початку розберемо бар'єри самоприйняття:

- Дисонанс між реальним та ідеальним "Я". Людина може відчувати, що її реальне "Я" (в даному випадку аспект сексуальної орієнтації) відрізняється від ідеального "Я", сформованого під впливом гетеронормативних стандартів. Це створює складнощі у внутрішній інтеграції, оскільки людина намагається відповідати очікуванням, що не збігаються з її істинною природою.

- Конфлікт соціального "Я". Уявлення людини про те, як її сприйматиме соціум, може суттєво впливати на гармонію "Я-концепції". Негативні стереотипи та можливий осуд з боку соціального середовища можуть стримувати відкритість і знижувати внутрішню впевненість у собі [48].

- Внутрішня стигма. Самоусвідомлення сексуальної орієнтації може супроводжуватися почуттям провини чи сорому через невідповідність соціальним нормам. Це перешкоджає формуванню гармонійного уявлення про себе, оскільки людина фіксується на своїх уявних "невідповідностях".

- Реакція на попередній досвід. Негативний досвід соціальних взаємодій, таких як невідтримка з боку оточення, може викликати надмірну обережність у самовираженні, обмежуючи можливості для узгодження соціального "Я" з реальним[14].

Тепер розглянемо фактори сприяння самоприйняття:

- Соціальна підтримка. Позитивна взаємодія з родиною, друзями та партнерами допомагає створити безпечний простір для вираження власного "Я". У таких умовах гармонія між соціальним і реальним "Я" стає досяжнішою, адже людина відчуває себе прийнятою.

- Позитивні соціальні моделі. Спостереження за людьми, які гармонійно інтегрували свою сексуальну орієнтацію в "Я-концепцію", надихає та демонструє можливості для розвитку власного позитивного уявлення про себе [16].

- Нормалізація відмінностей. Інформування про сексуальність і пов'язані з нею аспекти та нормалізація відмінностей в компонентах сексуальності, дозволяють людині усвідомити, що її орієнтація є природною частиною особистісної унікальності. Це сприяє розвитку позитивного реального "Я".

Отже, самоприйняття сексуальної орієнтації у рамках "Я-концепції" передбачає гармонійне узгодження реального, ідеального та соціального аспектів уявлення про себе. Внутрішні конфлікти, пов'язані з відмінністю між власними відчуттями та соціальними очікуваннями, можуть створювати бар'єри для цього процесу. Проте сприятливі умови, такі як підтримка близького оточення, доступ до позитивних соціальних моделей і розвиток особистісних ресурсів, відіграють ключову роль у формуванні цілісної «Я-концепції».

1.3. Соціально-психологічні чинники прийняття власної сексуальної орієнтації

Соціальне середовище відіграє вирішальну роль у прийнятті власної сексуальної орієнтації. Родина, друзі та освітнє середовище, як групи соціалізації створюють соціальний контекст, у якому індивід інтегрує свої емоційні, романтичні та сексуальні уподобання у загальне уявлення про себе. Цей вплив може бути як підтримуючим, так і обмежувальним, залежно від домінуючих у суспільстві стереотипів і рівня толерантності [19].

Родина є первинним соціальним середовищем, яке формує базові уявлення про себе, соціальні установки та морально-етичні орієнтири. Вона має початковий вплив на процес прийняття сексуальної орієнтації, забезпечуючи підтримку або створюючи бар'єри для цього процесу. Якщо сімейні цінності ґрунтуються на рівності, толерантності та повазі, це формує уявлення про себе як про прийняттого та цінного члена суспільства незалежно від сексуальної орієнтації.

Родина, яка відкрито приймає сексуальну орієнтацію своїх членів, сприяє Кращому прийняттю сексуальної орієнтації. Емоційна підтримка, розуміння та повага допомагають знизити внутрішній конфлікт між реальним і соціальним "Я". Така підтримка особливо важлива для молодих людей, які стикаються із соціальними стереотипами та нерозумінням з боку ширшого оточення.

Можливість обговорювати питання сексуальності в безпечному сімейному середовищі сприяє формуванню довіри та впевненості, що також позитивно впливає на процес прийняття.

У родинах із консервативними чи релігійними цінностями сексуальна орієнтація, яка не відповідає гетеронормативним стандартам, може бути причиною осуду або відторгнення. Стереотипи, такі як асоціація гомо- чи бісексуальності із соромом чи "неправильністю", можуть ускладнити процес прийняття. В таких випадках людина може відчувати тиск до приховування своєї орієнтації, що впливає на емоційний стан і внутрішню гармонію [45].

У випадках, коли родина не приймає сексуальну орієнтацію індивіда, це може призвести до серйозних емоційних і соціальних наслідків. Людина, яка стикається з відторгненням, може почуватися ізольованою, втрачаючи важливий соціальний ресурс для підтримки. Негативний вплив такого середовища може ускладнити процес самоприйняття сексуальної орієнтації.

Суспільні норми та культура створюють соціальний контекст, у якому людина формує свою "Я-концепцію" і приймає сексуальну орієнтацію [23]. Ці фактори впливають на уявлення про прийнятність чи неприйнятність певної орієнтації, визначаючи домінуючі соціальні очікування, моральні стандарти та рівень толерантності. Їхній вплив може бути як позитивним, так і обмежувальним, залежно від історичних, культурних і релігійних традицій суспільства.

Суспільні норми є основою колективного уявлення про соціально прийнятну поведінку та ідентичність. Гетеронормативність, яка домінує у багатьох культурах, закріплює традиційну модель сексуальності, де будь-яка орієнтація, що відрізняється від гетеросексуальності, сприймається як відхилення. Водночас у суспільствах із більшою толерантністю до різноманітності такі норми переглядаються, сприяючи формуванню інклюзивного середовища, де людина може відкрито виражати свою ідентичність [41].

Культура, яка визначає рамки суспільних норм, також відіграє значну роль у сприйнятті сексуальності. Релігійні цінності, що є частиною багатьох культур, часто впливають на формування моральних стандартів. У консервативних культурах сексуальна орієнтація, яка не відповідає традиційним нормам, може бути осудженою. Це посилює внутрішній конфлікт і утруднює процес самоприйняття. Водночас історичний контекст показує, що ставлення до сексуальності змінювалося з часом: наприклад, у античній Греції гомосексуальність розглядалася як природна частина життя, тоді як у середньовіччі стала об'єктом суворого осуду [12]. У сучасному світі значну роль у зміні культурних установок відіграють медіа та популярна культура. Позитивне представлення різних орієнтацій у фільмах, літературі та соціальних мережах сприяє нормалізації сексуального різноманіття.

Останні десятиліття характеризуються переосмисленням суспільних норм у бік більшої інклюзивності. Підтримка узаконення одностатевих партнерств, активізація рухів за права ЛГБТ-спільноти та популяризація рівності сприяють створенню толерантного середовища. Це полегшує людям із різними сексуальними орієнтаціями інтегрувати реальне "Я" в соціальне середовище.

Особистісні чинники безпосередньо впливають на те, наскільки успішно людина інтегрує усвідомлення своєї сексуальної орієнтації у загальну "Я-концепцію" та формує позитивне ставлення до себе. Ці чинники визначають, наскільки легко особистість долає внутрішні конфлікти та адаптується до соціального середовища.

Рівень конформності впливає на здатність особистості протистояти соціальному тиску. Люди з низьким рівнем конформності легше приймають свою сексуальну орієнтацію, оскільки вони менше залежать від суспільних стереотипів і менше схильні до внутрішньої стигматизації.

Рівень сексуального благополуччя, який включає задоволення власним сексуальним життям також сприяє прийняттю власної сексуальної орієнтації.

Комунікація у відносинах відіграє важливу роль у прийнятті сексуальної орієнтації, адже відкритість і довіра у спілкуванні дозволяють людині

висловлювати свої почуття, ділитись переживаннями та отримувати підтримку від партнера чи близького оточення, уникаючи почуття ізоляції.

Наявність партнера підтримує процес прийняття власної орієнтації, оскільки забезпечує емоційну стабільність, відчуття підтримки, прийняття та безпеки.

Натомість досвід пережитої дискримінації ускладнює процес прийняття, посилюючи внутрішні бар'єри та створюючи додатковий емоційний тиск. Це вимагає від людини більше внутрішніх ресурсів для подолання негативного впливу і досягнення гармонії між реальним, ідеальним і соціальним "Я".

В останній час набув поширення феномен ідентифікації себе як бісексуальної особистості, викликаний частковим неприйняттям гомосексуальної орієнтації. З одного боку, для багатьох людей назвати себе бісексуалом може бути своєрідним перехідним етапом у прийнятті себе [19]. Це дозволяє уникнути внутрішнього конфлікту або протиріч із соціальними чи релігійними нормами. Проте також бісексуальність часто сприймається як менш «загрозлива» форма сексуальної орієнтації, особливо в традиційних або консервативних суспільствах. Це може робити таку ідентичність більш прийнятною як для самої людини, так і для її оточення.

Висновок до першого розділу

Сексуальна орієнтація – це стійкий емоційний, романтичний, сексуальний або еротичний потяг до осіб певної статі. Це один із ключових компонентів людської сексуальності, який відображає індивідуальні уподобання в міжособистісних взаєминах. Історично, соціальне та академічне розуміння феномену сексуальної ідентичності та сексуальної орієнтації змінювалося поступово. Ще на початку XX ст. людська сексуальність розглядалася у контексті бінарності, тобто, трактували її лише як гетеросексуальну, або гомосексуальну.

Слід розрізняти поняття «сексуальна орієнтація», «сексуальна поведінка» та «сексуальна ідентичність». Сексуальна орієнтація як поняття відрізняється

від сексуальної поведінки тим, що має стосунок до почуттів і емоцій людини, а не до її дій (поведінки). Людина може і не виявляти свою сексуальну орієнтацію у реальній сексуальній поведінці або сексуальній практиці, або підтримувати чи імітувати сексуальну поведінку, яка не відповідає її реальній сексуальній орієнтації (і взагалі сексуальності). Сексуальна ідентичність – це самоідентифікація людини з певною сексуальною орієнтацією. Вона може не збігатися з реальним сексуальним потягом і визначатися впливом соціальних чи культурних факторів.

Розглядаючи "Я-концепцію" у контексті прийняття власної сексуальної орієнтації, важливо враховувати, що цей процес є ключовою частиною усвідомлення себе та побудови ідентичності. Прийняття власної орієнтації впливає на гармонію між реальним та ідеальним "Я", а також на соціальне "Я". Самоприйняття, як один із основних аспектів особистісного розвитку, є важливим для досягнення емоційної стабільності, формування позитивного ставлення до себе та розвитку здорових міжособистісних взаємин.

Прийняття власної сексуальної орієнтації тісно пов'язане із процесом узгодження реального та ідеального "Я". Для людей із нетиповою сексуальною орієнтацією ідеальне "Я" часто формується під впливом гетеронормативних стандартів, що ускладнює інтеграцію реальної ідентичності в загальну "Я-концепцію". Лише після подолання соціальних стереотипів і внутрішніх бар'єрів людина може досягти гармонії між своїм внутрішнім світом і зовнішніми проявами.

Соціальне середовище відіграє вирішальну роль у прийнятті власної сексуальної орієнтації. Родина, друзі та освітнє середовище, як групи соціалізації створюють соціальний контекст, у якому індивід інтегрує свої емоційні, романтичні та сексуальні уподобання у загальне уявлення про себе. Цей вплив може бути як підтримуючим, так і обмежувальним, залежно від домінуючих у суспільстві стереотипів і рівня толерантності.

Суспільні норми та культура створюють соціальний контекст, у якому людина формує свою "Я-концепцію" і приймає сексуальну орієнтацію. Ці

фактори впливають на уявлення про прийнятність чи неприйнятність певної орієнтації, визначаючи домінуючі соціальні очікування, моральні стандарти та рівень толерантності. Їхній вплив може бути як позитивним, так і обмежувальним, залежно від історичних, культурних і релігійних традицій суспільства.

Останні десятиліття характеризуються переосмисленням суспільних норм у бік більшої інклюзивності. Підтримка узаконення одностатевих партнерств, активізація рухів за права ЛГБТ-спільноти та популяризація рівності сприяють створенню толерантного середовища. Це полегшує людям із різними сексуальними орієнтаціями інтегрувати реальне "Я" в соціальне середовище.

Особистісні чинники безпосередньо впливають на те, наскільки успішно людина інтегрує усвідомлення своєї сексуальної орієнтації у загальну "Я-концепцію" та формує позитивне ставлення до себе. Ці чинники визначають, наскільки легко особистість долає внутрішні конфлікти та адаптується до соціального середовища.

РОЗДІЛ 2

УКРАЇНСЬКОМОВНА АДАПТАЦІЯ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ МЕТОДИКИ «ДІАГНОСТИКА САМОПРИЙНЯТТЯ СЕКСУАЛЬНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ (SASI)»

2.1. Організація та методика дослідження

Дослідження проводилося у два етапи. Перший етап був проведений у квітні 2024 року, коли респонденти проходили україномовну версію методики «Діагностика самоприйняття сексуальної орієнтації» (Camp J., Vitoratou S., Rimes K. A., 2022).

В процесі збору емпіричних даних була сформована вибірка із 197 осіб (82% жінок, 11% чоловіків, 7% не відносять себе до бінарної гендерної системи). Вибірку становила переважно молодь, серед яких 54% становили досліджувані вікової категорії від 18-ти до 23-х років; 22% респондентів перебували у віковому діапазоні 24-27 років, 24% осіб – 28 років та більше. За ознакою сексуальної орієнтації, вибірка ділиться наступним чином: 42% мають гомосексуальну орієнтацію, 36% респондентів є бісексуалами, 4% – гетеросексуали, а решту вибірки становили: пансексуали (7%), демісексуали (4%), представники іншої орієнтації (3%) та ті хто не визначився зі своєю сексуальною орієнтацією (5%) (див. таблицю 2.1).

Опитування учасників проводилось за допомоги Google-форми, яка була поширена серед студентських груп в Telegram та Viber та спеціалізованих додатках і містила наступне звернення:

«Шановні учасники! Просимо Вас прийняти участь в психологічному дослідженні, метою якого є проведення україномовної адаптації психодіагностичної методики. Приймати участь можуть представники ЛГБТ-спільноти, які досягли 18-річного віку. Учасникам пропонується пройти 6 методики та анкету. Приблизний час проходження 20 хв.

Отримані результати будуть використані виключно для дослідницьких цілей. Ваші відповіді будуть оброблятися з дотриманням повної конфіденційності і у повній відповідності до Загальних положень захисту даних Європейської комісії та Закону України про захист персональних даних.

За додатковою інформацією звертайтеся до студента 5-го курсу спеціальності "Психологія" Кочура Владислава (kochurvlad@gmail.com), або до наукового керівника Вельдбрехт Олени (eveldbreht@gmail.com).

Дякуємо за участь!».

Другий етап дослідження – ретест – проводився у жовтні 2024 року.

В процесі дослідження була сформована вибірка із 36 осіб (18,27% від основної вибірки). Серед них 81% жінок, 14% чоловіків, 5% не відносять себе до бінарної гендерної системи. Вибірку становила молодь, серед яких більшість (57%) становили досліджувані вікової категорії від 18-ти до 23-х років; 19% респондентів перебувають у віковому діапазоні 24-27 років та 24% осіб – 30 років та більше. За ознакою сексуальної орієнтації, вибірка ділиться наступним чином: 32% мають гомосексуальну орієнтацію, 43% респондентів є бісексуалами, 3% – гетеросексуали, а решту вибірки становили: пансексуали (11%), демісексуали (5%) та ті хто не визначився зі своєю сексуальною орієнтацією (5%) (див. таблицю 2.1).

Таблиця 2.1

Характеристика вибірки

Показник		Основна вибірка	Ретест
Кількість учасників		197	36
Стать	Чоловіки	22 (11,16%)	5 (13,51%)
	Жінки	161 (81,73)	30 (81,08%)
	Інша стать	14 (7,11%)	2 (5,4%)
Вік	18-23	106 (53,8%)	21 (56,75%)
	24-27	44 (22,33%)	7 (18,91%)
	27-35	40 (20,3%)	9 (24,32%)
	36+	7 (3,55%)	0

Продовження таблиці 2.1

Сексуальна орієнтація	Гомосексуальна орієнтація	82 (41,6%)	12 (32,43%)
	Бісексуальна орієнтація	71 (36%)	16 (43,24%)
	Пансексуальна орієнтація	13 (6,59%)	4 (10,81%)
	Демісексуальна орієнтація	7 (3,55%)	2 (5,4%)
	Гетеросексуальна орієнтація	8 (4%)	1 (2,7%)
	Інша орієнтація	6 (3%)	0
	Не впевнені у своїй сексуальній орієнтації	10 (5%)	2 (5,4%)

Для перевірки валідності опитувальника були використані такі методики: опитувальник «Діагностика самоприйняття» в адаптації Л. Засекіної, В. Майструк, шкала самоствавлення М. Розенберга, опитувальник психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя В. Гупаловської.

Для математико-статистичного аналізу емпіричних даних використано критерій Фергюсона, коефіцієнт альфа-Кронбаха, експлораторний факторний аналіз, однофакторний дисперсійний аналіз ANOVA, описові статистики та процедуру перевірки на відповідність нормальному розподілу

2.2. Результати адаптації опитувальника

Опитувальник «Діагностика самоприйняття сексуальної орієнтації» розроблена Дж. Кемпом, С. Віторату та К. А. Раймс в 2022 р. [30] Методика містить 10 запитань. Прямі питання 1, 3, 5, 7, 9 спрямовані на визначення самоприйняття сексуальної орієнтації. Обернені питання (2, 4, 6, 8, 10) спрямовані на виявлення проблем з прийняттям власної сексуальної орієнтації. На кожне питання досліджуваному пропонується обрати одну із запропонованих відповідей:

- Цілком вірно для мене

- Скоріше вірно для мене
- Складно визначитись
- Скоріше не вірно для мене
- Не вірно для мене

У таблиці 2.2 наведено переклад методики на українську мову та зворотній переклад.

Таблиця 2.2

Переклад пунктів методики

№	Запитання оригіналу	Переклад на українську мову	Зворотній переклад
1	I accept my sexuality	Я приймаю свою сексуальну орієнтацію	I accept my sexual orientation
2	I feel in conflict about my sexuality	Я почуваюсь в конфлікті зі своєю сексуальною орієнтацією	I feel conflicted about my sexual orientation
3	I am comfortable with my sexuality	Мені комфортно зі своєю сексуальною орієнтацією	I am comfortable with my sexual orientation
4	I am ashamed of my sexuality	Я соромлюсь своєї сексуальної орієнтації	I am ashamed of my sexual orientation
5	I accept all parts of my sexuality	Я приймаю всі аспекти власної сексуальної орієнтації	I accept all aspects of my sexual orientation
6	I struggle to accept my sexuality	Мені складно прийняти свою сексуальну орієнтацію	It is difficult for me to accept my sexual orientation
7	I feel at peace with my sexuality	Я задоволений(а) своєю сексуальною орієнтацією	I am satisfied with my sexual orientation
8	I try to fight my sexuality	Я намагаюсь змінити свою сексуальну орієнтацію	I am trying to change my sexual orientation
9	I have come to terms with my sexuality	Я змирився (лась) зі своєю сексуальною орієнтацією	I came to terms with my sexual orientation
10	Thinking about my sexuality makes me feel upset	Я відчуваю пригніченість, розмірковуючи над своєю сексуальною орієнтацією	I feel depressed when I think about my sexual orientation

Адаптація методики проводилась в декілька етапів:

1. Перевірка дискримінативності запитань (критерій Фергюсона).
2. Перевірка внутрішньої структури методики (факторний аналіз).
3. Перевірка надійності-узгодженості (критерій Кронбаха).
4. Перевірка конвергентної валідності (кореляційний аналіз).
5. Перевірка критеріальної валідності (дисперсійний аналіз (ANOVA)).
6. Розробка тестових норм (перевірка нормального розподілу даних, вибір форми тестових норм, проведення процедури стандартизації).
7. Опис шкал (для інтерпретації отриманих індивідуальних результатів).

Отже, на початку було здійснено заходи для перевірки запитань методики на дискримінативність.

Спершу ми визначили рівень дискримінативності кожного питання опитувальника. Дискримінативність у нашому дослідженні вимірювалась за допомогою показника δ (дельта) Фергюсона. Цей показник має максимальне значення $\delta=1$ (при рівномірному розподілі) і мінімальне $\delta=0$ (коли всі випробовувані отримали однакові оцінки). Чим вище значення δ Фергюсона, тим вищою є дискримінативність. У цілому, значення достатньої дискримінативності варіює від 0,5 до 0,8 балів. До 0,6 – низький рівень; 0,6-0,7 – сумнівний рівень; 0,7-0,8 – достатній рівень; 0,8-0,9 – високий рівень; Вище 0,9 – дуже високий рівень. Дані, що відображають рівень дискримінативності кожного запитання методики наведені у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Емпіричні значення коефіцієнта Фергюсона

№ питання	Емпіричне значення коефіцієнта Фергюсона	Рівень дискримінативності	№ питання	Емпіричне значення коефіцієнта Фергюсона	Рівень дискримінативності
1	0,50	низький рівень	6	0,57	низький рівень
2	0,61	сумнівний рівень	7	0,57	низький рівень
3	0,55	низький рівень	8	0,30	низький рівень
4	0,65	сумнівний рівень	9	0,58	низький рівень
5	0,66	сумнівний рівень	10	0,56	низький рівень

За результатами перевірки жодне питання не було виключено з методики. Питання мають низький та сумнівний рівень дискримінативності, дані показники ми пов'язуємо з особливістю сформованої нами вибірки. Середній показник дискримінативності дорівнює 0,55.

Для перевірки внутрішньої структури методики було використано експлораторний факторний аналіз даних. Мета факторного аналізу – сконцентрувати вихідну інформацію, представлену у вигляді масиву даних і виразити якомога більшу кількість ознак через якомога меншу кількість характеристик. Такі узагальнені місткі характеристики і називаються факторами.

В роботі був застосований метод головних компонент з проведенням обертання матриці Oblimin rotation (комп'ютерна програма Jamovi).

Таблиця 2.4

Внутрішня структура опитувальника

№ запитання	Домени за методикою	Факторне навантаження
1.	Самоприйняття	0,725
2.	Самоприйняття	0,663
3.	Самоприйняття	0,774
4.	Самоприйняття	0,609
5.	Самоприйняття	0,759
6.	Самоприйняття	0,825
7.	Самоприйняття	0,739
8.	Самоприйняття	0,655
9.	Самоприйняття	0,208
10.	Самоприйняття	0,722
Відсоток сумарної дисперсії		47,5%

Під час аналізу було прийняте рішення видалити 9 питання, оскільки воно не мало значущого факторного навантаження. Як результат ми отримали

структуру, яка пояснює 52,1% загальної дисперсії. Факторні навантаження представлено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Остаточна внутрішня структура опитувальника

№ запитання	Домени за методикою	Факторне навантаження
1.	Самоприйняття	0,726
2.	Самоприйняття	0,665
3.	Самоприйняття	0,775
4.	Самоприйняття	0,610
5.	Самоприйняття	0,759
6.	Самоприйняття	0,825
7.	Самоприйняття	0,739
8.	Самоприйняття	0,650
10.	Самоприйняття	0,720
Відсоток сумарної дисперсії		52,1%

За результатами факторного аналізу маємо чітку внутрішню структуру методики, що складається з 9 питань.

Нами була проведена процедура перевірки надійності методики. Надійність методики – це такий критерій, який говорить про точність психологічних вимірювань, тобто дозволяє судити про те, наскільки вселяють довіру отримані результати.

Внутрішня узгодженість може бути відображена кількома показниками, одним з яких є «рівень внутрішньої узгодженості». Цей показник визначає ступінь зв'язку між кожним окремим елементом тесту і загальним результатом, а також вказує на те, наскільки кожен елемент сумісний з іншими елементами. Внутрішня узгодженість вимірює, наскільки кожне окреме питання або складова сумарного показника відображає певну ознаку, без суперечностей з іншими питаннями або складовими.

Для перевірки внутрішньої узгодженості нами було використано коефіцієнт альфа (Кронбаха). Коефіцієнт альфа Кронбаха приймає значення в діапазоні від 0 до 1. Прийнятними вважаються значення $\alpha > 0,8$. Однак, слід зауважити, що при зменшенні кількості запитань коефіцієнт альфа Кронбаха також зменшується.

За критерієм альфа-Кронбаха ми отримали результат 0,899 що відповідає достатньо високому рівню узгодженості питань за даною шкалою.

Для перевірки конвергентної валідності шкал була використана процедура конвергентної валідності, яка включала аналіз кореляційних коефіцієнтів між авторською версією методики та іншими стандартизованими психодіагностичними методиками, що вимірюють схожі психологічні явища. Для перевірки ми використали україномовні варіанти таких методик: опитувальник «Діагностика самоприйняття» в адаптації Л. Засекіної, В. Майструк, шкала самоствавлення М. Розенберга, опитувальник психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя. Результати кореляційного аналізу наведені у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Результати перевірки конвергентної валідності

Методика	Показники	Показники українського варіанту методики (самоприйняття сексуальної орієнтації)
Психологічна діагностика суб'єктивного сексуального благополуччя	Сексуальна комунікація	0,307***
	Сексуальна потреба	0,035
	Кількісна потреба	-0,038
	Стосунки як цінність	0,188**
	Задоволення сексуальним життям і стосунками	0,224**
Шкала самоствавлення М. Розенберга	Самоцінність	0,216**
	Самозневага	-0,179*
Опитувальник «Діагностика самоприйняття»	Самоприйняття	0,178*

Примітка: * - значущість зв'язку при $p < 0,05$, ** - при $p < 0,01$, *** - при $p < 0,001$.

Було виявлено прямі значущі кореляції між показниками сексуальна комунікація, стосунки як цінність, задоволенням сексуальним життям та самоприйняттям сексуальної орієнтації. Варто зазначити, що люди які приймають власну сексуальну орієнтацію, можуть вільно про неї говорити та легко відкриваються. Також такі люди більше готові будувати стосунки та мають вищий рівень задоволеності власним сексуальним та романтичним життям. При цьому зазначимо, що самоприйняття сексуальної орієнтації не пов'язано з кількісним показником сексуальних партнерів та з сексуальною потребою взагалі, як прикладом для цього може слугувати асексуальність, яка передбачає слабкий або повністю відсутній сексуальний потяг до будь-кого.

Також був встановлений достовірний кореляційний зв'язок між показниками: самоцінність, самозневага (обернений кореляційний зв'язок), показником самоприйняття та самоприйняттям сексуальної орієнтації. Оскільки, як ми зазначали раніше, самоприйняття сексуальності було концептуалізовано як прийняття та відчуття комфорту своєї сексуальності як частини себе, то неприйняття власної сексуальної орієнтації відповідно є неприйняттям частини власного «Я».

Критеріальна валідність – це форма валідності, яка оцінює якість методики шляхом порівняння з незалежною ознакою, яка виступає в якості критерію оцінки.

Для визначення впливу сексуальної орієнтації ми порівняли результати груп з різною сексуальною орієнтацією за допомогою дисперсійного аналізу (ANOVA). Для виокремлення груп, ми зібрали інформацію щодо сексуальної орієнтації кожного респондента, за допомогою питання «Оберіть визначення, яке найточніше характеризує Ваш сексуальний потяг», яке ми розмістили в соціально-демографічній анкеті.

Результати порівняння наведені у таблиці 2.7. Для порівняння середніх показників 6 груп використали однофакторний дисперсійний аналіз ANOVA. Розраховане значення F дорівнює 2,76, що відповідає рівню значимості $p=0.009$

(див. Додаток А). Отже, існує статистично достовірна різниця між результатами опитування в групах з різною сексуальною орієнтацією. Це підтверджує критеріальну валідність опитувальника..

Таблиця 2.7

Результати порівняння двох різних за статтю груп за шкалами методики

Група	Середні значення за методикою «Діагностика самоприйняття сексуальної орієнтації»	Стандартне відхилення за результатами в кожній групі
Гетеросексуальна орієнтація (N=8)	40,25	5,26
Гомосексуальна орієнтація (N=82)	39,91	6,83
Бісексуальна орієнтація (N=71)	38,52	6,56
Демісексуальна орієнтація (N=7)	37,71	8,01
Пансексуальна орієнтація (N=15)	41,46	3,50
Асексуальна орієнтація (N=3)	43,33	2,08
Не впевнений у своїй сексуальній орієнтації (N=11)	32,36	9,69

Наведені дані у таблиці 2.8, відображають значення асиметрії та ексцесу та їх помилок при розрахунку, для показників методики «Діагностика самоприйняття сексуальної орієнтації». За критерієм М. Плохинського, емпіричне значення асиметрії та ексцесу не повинні перевищувати потроєного значення помилки.

Таблиця 2.8

Показники асиметрії та ексцесу, отримані за методикою «Діагностика самоприйняття сексуальної орієнтації»

Показник	Коефіцієнт асиметрії		Коефіцієнт ексцесу	
	Статистика	Стандартна помилка	Статистика	Стандартна помилка
Самоприйняття сексуальної орієнтації	-1.87	0.173	3.84	0.344

Отримані результати демонструють невідповідність нормальному розподілу. За гістограмою розподілу результатів (рисунок 2.1), ми бачимо що розподіл зміщений в зону високих значень.

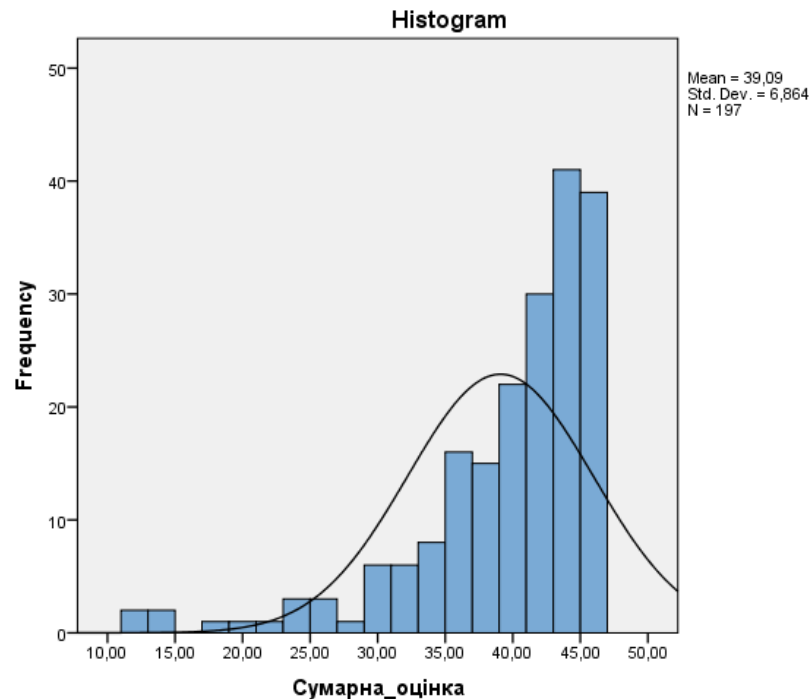

Рис. 2.1. Гістограма розподілу сумарного показника методики «Діагностика самоприйняття сексуальної орієнтації» (197 осіб)

Нами було прийнято рішення формувати тестові норми за процедурою розподілу на квартилі.

Квартилі – це значення, які дозволяють розподілити групу значень на чотири частини так, що у першу частину увійдуть 25% найменших значень, у другу частину – 25% наступних значень, які менші ніж медіана, до третьої групи – наступні 25% значень, які більше медіани, в останню підгрупи увійдуть 25% найбільших значень по групі.

За допомогою методу розподілу на квартилі було визначено, що результати за методикою «Діагностика самоприйняття сексуальної орієнтації» мають наступну градацію: 9-36 балів – низький рівень, 37-43 балів – середній рівень, 44 і вище балів – високий рівень.

Тестові норми за шкалами методики наведені в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Тестові норми за рівнями прояву показників методики «Діагностика самоприйняття сексуальної орієнтації»

Рівень прояву	Результат за методикою «Діагностика самоприйняття сексуальної орієнтації»
Низький	≤ 36
Середній	37-43
Високий	≥ 44

На підставі проведених заходів була надана інтерпретація значень за методикою «Діагностика самоприйняття сексуальної орієнтації» (Дж. Кемп, С. Віторату, К. А. Раймс).

Високий рівень означає, прийняття власної сексуальної орієнтації. Людина приймає свою сексуальну орієнтацію і комфортно себе з нею відчуває. Вона відкрито говорить про свою сексуальну орієнтацію з іншими людьми. Відчуває себе щасливою та задоволеною своїм сексуальним та романтичним життям.

Низький рівень вказує на проблеми у самоприйнятті сексуальної орієнтації. Люди які мають низькі результати за методикою можуть не приймати свою сексуальну орієнтацію або відчувати з цього приводу дискомфорт. Є тенденція до приховування власної сексуальної орієнтації від інших людей. Іноді людина може відчувати сором або провину через свою сексуальну орієнтацію. Також, присутня незадоволеність власним сексуальним або романтичним життям.

Ретестова надійність була перевірена за допомогою повторного тестування респондентів, приймавших участь у першому дослідженні. Інтервал між тестуваннями становить 6 місяців. Ретестова надійність оцінюється за допомогою коефіцієнта кореляції між результатами першого та другого тестування. Коефіцієнт кореляції становив 0,330 при рівні значимості 0,05, що

вказує на здатність методики до дослідження феномену самоприйняття сексуальної орієнтації протягом часових проміжків.

Висновки до другого розділу

Були проведені заходи щодо адаптації україномовної версії методики «Діагностика самоприйняття сексуальної орієнтації» (Дж. Кемп, С. Віторату, К. А. Раймс). Після перекладу методики на українську мову, була проведена процедура експертної перевірки перекладу та процедура зворотного перекладу. Оригінал містить 10 питань.

При проведенні перевірки запитань на дискримінативність жодне з питань не було виключено. При перевірці внутрішньої структури методики за допомоги факторного аналізу було видалено 9 питань, оскільки мало низьке факторне навантаження. За критерієм альфа-Кронбаха, ми визначили, що методика відповідає достатньому рівню узгодженості питань. Під час перевірки конвергентної валідності був виявлений кореляційний зв'язок між показниками сексуальна комунікація, стосунки як цінність, задоволенням сексуальним життям, самоцінність, самозневага (обернений кореляційний зв'язок), показником самоприйняття та адаптовною методикою.

За допомогою дисперсійного аналізу (ANOVA), ми встановили, що шкали даної методики чутливі до аспекту сексуальної орієнтації. При цьому найнижчий результат в групі осіб, які не визначилися. Тож методика чутлива саме до аспекту визначеності сексуальної орієнтації.

За допомогою методу розподілу процентилів були сформовані тестові норми та надано інтерпретацію результатів методики.

Під час процедури ре-тесту було визначено здатність до дослідження феномену самоприйняття сексуальної орієнтації протягом часових проміжків.

РОЗДІЛ 3

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ САМОПРИЙНЯТТЯ СЕКСУАЛЬНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ

3.1. Опис методик дослідження

На цьому етапі дослідження було спрямоване на вирішення двох наукових завдань: а) на основі емпіричних даних охарактеризувати особливості прийняття власної сексуальної орієнтації представниками ЛГБТ+ спільноти; б) визначити кореляційні зв'язки самоприйняття сексуальної орієнтації з деякими соціально-психологічними параметрами особистості, передусім з конформністю та сексуальним благополуччям; в) зробити порівняльний аналіз самоприйняття в групах з різними соціальними характеристиками та сексуальним досвідом, наприклад з негативним досвідом дискримінації

Ми виходили з припущення, що чим вищий рівень конформності, тим нижча здатність людини до прийняття власної сексуальної орієнтації.

Для вивчення конформності учасників були використані такі діагностичні методики:

1. Методика «Діагностика міжособистісних відносин» Т. Лірі

Методика Т. Лірі створена для аналізу стилів міжособистісної поведінки та оцінки домінантних рис особистості в соціальній взаємодії. Основою є модель міжособистісного простору, яка враховує два головні виміри: домінування—підпорядкування (вертикальна вісь) та дружелюбність—агресивність (горизонтальна вісь). Ці виміри утворюють вісім октантів (шкал), кожна з яких описує конкретний тип поведінки. Опитувальник складений відповідно до виділених типів міжособистісної поведінки, що являє собою набір із 128 простих лаконічних характеристик — епітетів, які групуються по 16 запитань у 8 октантів, що відображають різноманітні психологічні профілі.

Виходячи з предмету та завдань дослідження, були використані окремі шкали, що відображають схильність особистості підпорядковуватися зовнішньому впливу в міжособистісних стосунках:

- **Покірний тип (Підпорядкування):** характеризується схильністю до залежності, пасивності та самозречення. Люди цього типу прагнуть уникати конфліктів і приймати зовнішній контроль.

2. **16-факторний особистісний опитувальник Р. Кеттела (16PF)** в адаптації Барко В. І., Барко В. В., Захаренко Л.

Опитувальник 16PF є одним із найвідоміших та найавторитетніших інструментів для оцінки структури особистості. Його розробив Р. Кеттел на основі факторного аналізу даних про особистісні характеристики. Методика спрямована на вимірювання 16 первинних рис особистості, які охоплюють основні аспекти поведінки, емоцій, мотивації та міжособистісної взаємодії [2].

Опитувальник містить 185 тверджень, які охоплюють різноманітні аспекти особистісної поведінки. Досліджуваному пропонується вибрати одну з кількох варіантів відповіді, яка найкраще відповідає його сприйняттю самого себе. На основі відповідей розраховуються бали для кожної з 16 шкал.

Опис використаних шкал:

Q1 (Openness to Change) — Радикалізм: готовність до нових ідей, прагнення змін.

Q2 (Self-Reliance) — Незалежність: ступінь самостійності у прийнятті рішень.

3. Для отримання додаткових відомостей стосовно сексуальності учасників, було використано **Опитувальник психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя**. Методика, розроблена українською дослідницею В. Гупаловською, призначена для оцінки суб'єктивного сексуального благополуччя особистості. Вона враховує різні аспекти сексуального життя, які впливають на загальне психологічне благополуччя, задоволеність стосунками та інтимною сферою [40].

Короткий огляд шкал:

Сексуальна комунікація: вимірює здатність особистості ефективно спілкуватися про свої сексуальні потреби, бажання та очікування. Високі бали свідчать про відкритість у спілкуванні з партнером, здатність конструктивно вирішувати конфлікти у сексуальній сфері та домовлятися про бажані зміни в інтимному житті.

Сексуальна потреба: оцінює рівень значущості сексуальної активності у житті людини. Високі бали свідчать про сильну потребу у сексуальній близькості.

Кількісний компонент: визначає частоту та регулярність сексуальної активності, що може бути показником задоволеності та інтересу до інтимного життя.

Стосунки як цінність: вимірює значущість інтимних стосунків для досліджуваного, їхню роль у формуванні емоційного задоволення, гармонії та життєвих орієнтирів. Високі бали вказують на важливість взаєморозуміння та довіри у партнерстві.

Задоволення сексуальним життям: оцінює рівень задоволеності якістю інтимних стосунків. Ця шкала враховує емоційні, фізичні та психологічні аспекти сексуальної взаємодії. Високі бали вказують на повну гармонію у сексуальному житті, тоді як низькі можуть сигналізувати про незадоволеність або проблеми в цій сфері.

Інтегральний показник: це загальний індекс суб'єктивного сексуального благополуччя, що враховує всі попередні шкали. Він відображає комплексну картину задоволеності інтимною сферою та її вплив на загальне психологічне здоров'я і життєву гармонію.

Крім стандартизованих опитувальників-самозвітів, усі учасники дослідження заповнили *анкету*, що включала питання про вік та стать учасників, місце проживання, а також декі аспекти сексуального досвіду та поведінки:

- Оберіть визначення, яке найточніше характеризує Вашу сексуальну орієнтацію ...

- Оберіть визначення, яке найточніше характеризує Ваш сексуальний потяг ...

- Чи маєте Ви наразі постійного романтичного або шлюбного партнера? (Якщо ви ствердно відповіли на попереднє питання, вкажіть як довго тривають ваші стосунки).

- Чи стикались ви з проявами гомофобної поведінки?

- Кому окрім вас відомо про вашу сексуальну орієнтацію?

Отримана інформація була використана для виділення груп, стосовно яких проводився порівняльний аналіз.

3.2. Результати емпіричного дослідження

Дослідження проводилося у квітні-травні 2024 року. За допомогою соціально демографічної анкети ми провели збір інформації за показниками які на нашу думку можуть впливати на прийняття сексуальної орієнтації. В ході аналізу результатів, серед респондентів було розподілення за кількома показниками, перший показник це сексуальна орієнтація, розподіл представлено на рис. 3.1.:

- 4% (8 осіб) мають гетеросексуальну орієнтацію;
- 41,6% (82 особи) мають гомосексуальну орієнтацію;
- 36% (71 особа) мають бісексуальну орієнтацію;
- 3,55% (7 осіб) мають демісексуальну орієнтацію;
- 6,59% (13 осіб) мають пансексуальну орієнтацію;
- 3% (6 осіб) мають іншу орієнтацію;
- 5% (10 осіб) не визначились з власною орієнтацією.

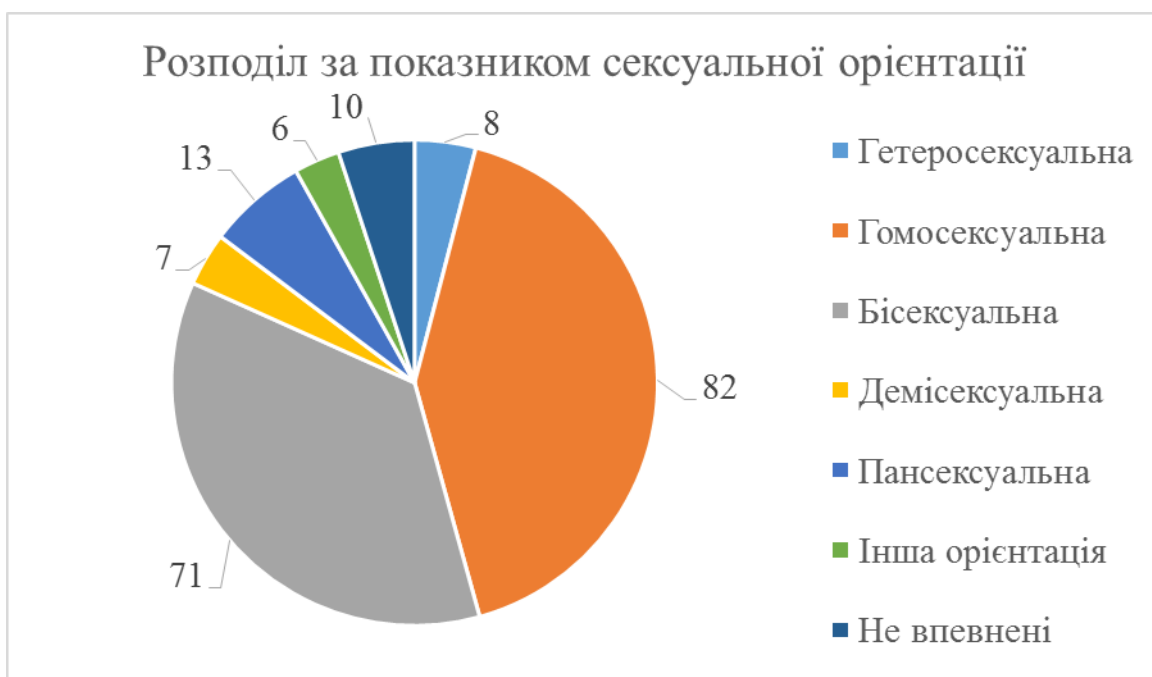

Рис. 3.1. Розподіл респондентів за сексуальною орієнтацією

Наступний показник це наявність партнера (перебування у стосунках), розподіл представлено на рис. 3.2:

- (63,45% (125 осіб) перебувають у стосунках);
- (36,45% (72 особи) не перебувають у стосунках).

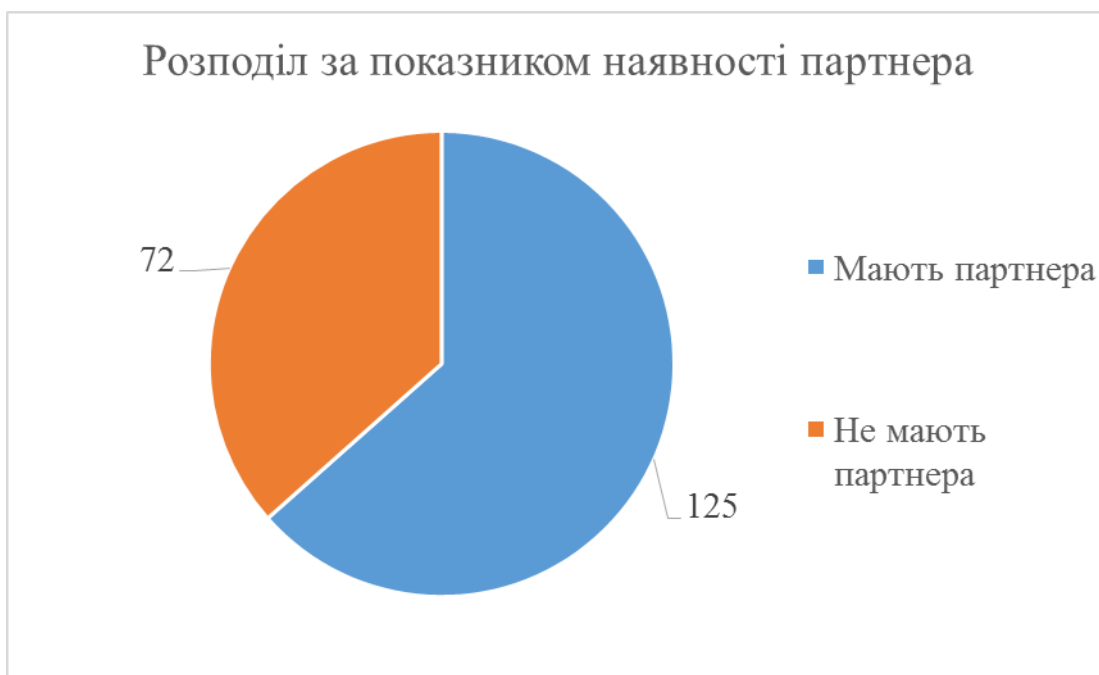

Рис. 3.2. Розподіл респондентів за наявністю партнера

Третій показник це наявність досвіду дискримінації або гомофобної поведінки, розподіл за показником представлено на рис. 3.3:

- (10,65% (21 особа) не стикалась);
- (44,67% (88 осіб) були свідками такої поведінки);
- (44,67% (88 осіб) були жертвами такої поведінки).

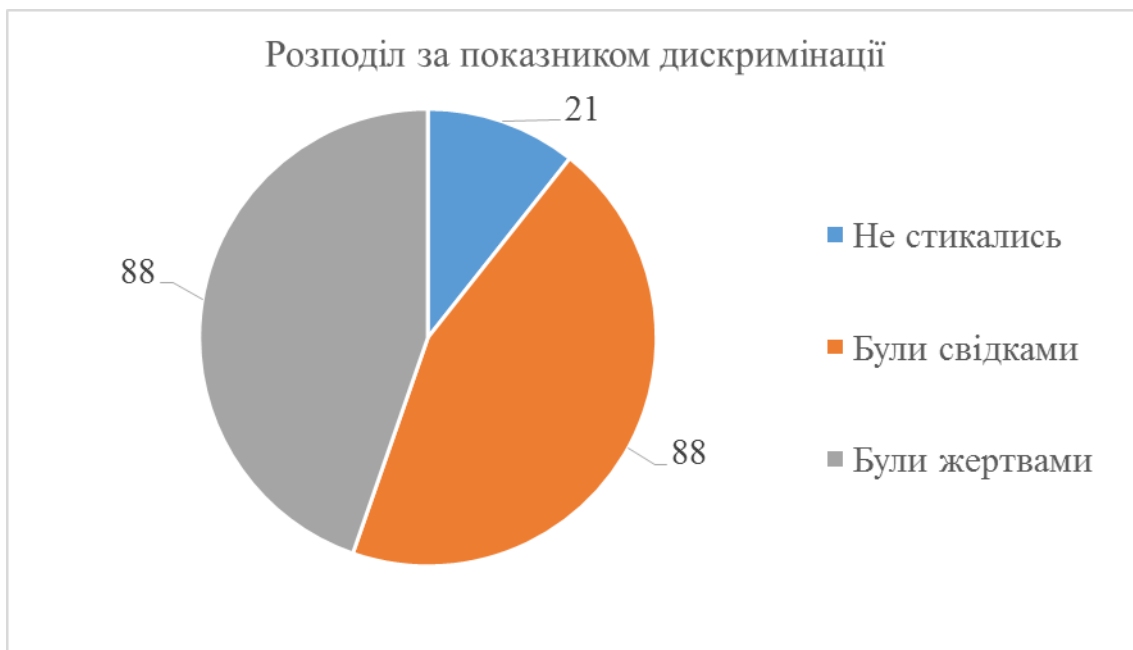

Рис. 3.3. Розподіл респондентів за наявністю досвіду дискримінації або гомофобної поведінки

Останнім показником виступає досвід камінг-ауту (відкриття сексуальної орієнтації), розподіл за показником представлено на рис. 3.4:

- 95,43% (188 осіб) здійснювали камінг-аут;
- (4,56% (9 осіб) відсутній досвід камінг-ауту).

Рис. 3.4. Розподіл респондентів за досвідом камінг-ауту

Розроблена Google-форма була поширена в соціальних мережах Telegram, Instagram та в додатках для знайомств Badoo та Hornet. В результаті проведеного психодіагностичного дослідження нами були отримані результати за 4 методиками, які разом нараховують 10 шкал. Відсотковий аналіз результатів наведено нижче, окремо за кожною методикою.

Результати за методикою «Діагностика самоприйняття сексуальної орієнтації» (Дж. Кемп, С. Віторату, К. А. Раймс) в адаптації В. Кочура, представлені у таблиці 3.1.

50 респондентів (25,38%) показали низький рівень самоприйняття сексуальної орієнтації. Низький рівень вказує на проблеми у самоприйнятті сексуальної орієнтації. Люди які мають низькі результати за методикою можуть не приймати свою сексуальну орієнтацію або відчувати з цього приводу дискомфорт. Є тенденція до приховування власної сексуальної орієнтації від інших людей. Іноді людина може відчувати сором або провину через свою сексуальну орієнтацію. Також, присутня незадоволеність власним сексуальним або романтичним життям.

63 респонденти (31,97%) показали високий рівень, що означає, прийняття власної сексуальної орієнтації. Людина приймає свою сексуальну орієнтацію і комфортно себе з нею відчуває. Вона відкрито говорить про свою сексуальну орієнтацію з іншими людьми. Відчуває себе щасливою та задоволеною своїм сексуальним та романтичним життям.

Таблиця 3.1

Відсотковий розподіл за методикою «Діагностика самоприйняття сексуальної орієнтації»

Показники	Низький рівень		Середній рівень		Високий рівень	
	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%
Самоприйняття сексуальної орієнтації	50	25,38	84	42,63	63	31,97

Результати за опитувальником психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя В. Гупаловської, представлені у таблиці 3.2.

За шкалою «Сексуальна комунікація» більшість респондентів (75,63 % бо 149 осіб) демонструють високий рівень сексуальної комунікації, що свідчить про їхню відкритість у обговоренні сексуальних тем і здатність ефективно взаємодіяти з партнером. Лише незначна частина (10,15% або 20 осіб) має низький рівень, що може свідчити про бар'єри в обговоренні сексу.

Таблиця 3.2

Відсотковий розподіл за показниками сексуального благополуччя

Показники	Низький рівень		Середній рівень		Високий рівень	
	Кіл-ть	%	Кіл-ть	%	Кіл-ть	%
Сексуальна комунікація	20	10,15	28	14,21	149	75,63
Сексуальна потреба	71	36,04	91	46,19	35	17,76
Кількісний компонент	1	0,5	14	7,1	182	92,38
Стосунки як цінність	155	78,68	41	20,81	1	0,5
Задоволення сексуальним життям	95	48,22	53	26,9	49	24,87
Інтегральний показник	49	24,87	129	65,48	19	9,64

За шкалою «Сексуальна потреба» найбільша частина респондентів (46,19% (91 особа)) має середній рівень сексуальної потреби, тоді як високий рівень виражений у меншості (17,76% (35 осіб)). Це може вказувати на те, що більшість респондентів не вважають сексуальну активність пріоритетною у своїх відносинах.

За шкалою «Кількісний компонент» переважна більшість респондентів (92,38% (182 особи)) демонструє високий рівень кількісного компонента, що свідчить про активне сексуальне життя. Лише одиниці мають низький або середній рівень.

За шкалою «Стосунки як цінність» більшість респондентів (78,68% (155 осіб)) демонструють низький рівень оцінки стосунків як цінності. Це може свідчити про знижений акцент на емоційній складовій стосунків або про значення інших аспектів, наприклад, особистої свободи.

За шкалою «Задоволення сексуальним життям» майже половина респондентів (48,22% (95 осіб)) має низький рівень задоволення своїм сексуальним життям, що може свідчити про труднощі у взаємодії з партнером або невідповідність очікуванням.

За інтегральним показником сексуального благополуччя найбільша частка респондентів (65,48% (129 осіб)) має середній рівень інтегрального показника, що свідчить про збалансованість показників сексуального благополуччя. Високий рівень характерний для меншості (9,64% (19 осіб)), що вказує на потенціал для покращення.

Результати за методикою «Діагностика міжособистісних відносин» Т. Лірі (шкала «Підпорядкування»), представлені у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Відсотковий розподіл за показником рівня підпорядкування

Низький рівень		Середній рівень		Високий рівень		Екстремальний рівень	
<i>Кількість</i>	<i>%</i>	<i>Кількість</i>	<i>%</i>	<i>Кількість</i>	<i>%</i>	<i>Кількість</i>	<i>%</i>
57	28,93	87	44,16	46	23,35	7	3,55

Респонденти з низьким рівнем підпорядкування (28,93% (57 осіб)) демонструють здатність до автономії та самостійності. Вони менш схильні до залежності від думки інших або до пасивного підкорення.

Середній рівень підпорядкування характерний для більшості респондентів (44,16% (87 осіб)). Це свідчить про баланс між здатністю до самостійності та готовністю співпрацювати чи підкорятися у залежності від ситуації.

Високий рівень підпорядкування (23,35% (46 осіб)) демонструє схильність до пасивності, уникання конфліктів та сильну залежність від інших у прийнятті рішень.

Екстремальний рівень підпорядкування зустрічається рідко (3,55% (7 осіб)), але вказує на значну залежність від думки соціального оточення та повну відсутність самостійності. Ці респонденти, ймовірно, мають труднощі з відстоюванням власної думки та уникненням маніпуляцій.

Результати за методикою 16-факторним особистісним опитувальником Кеттела (16PF) в адаптації Барко В. І., Барко В. В., Захаренко Л. (шкали «Незалежність» та «Радикалізм»), представлені у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Відсотковий розподіл за показниками 16 факторного опитувальника

Показники	Низький рівень		Середній рівень		Високий рівень	
	<i>Кількість</i>	<i>%</i>	<i>Кількість</i>	<i>%</i>	<i>Кількість</i>	<i>%</i>
Незалежність	70	35,53	103	52,28	24	12,18
Радикалізм	7	3,55	95	48,22	95	48,22

За шкалою «Незалежність» більше третини респондентів (35,53% (70 осіб)) демонструють низький рівень незалежності, що свідчить про їхню залежність від групи, прагнення отримувати схвалення та уникати самостійного прийняття рішень.

Понад половина вибірки (52,28% (103 особи)) має середній рівень незалежності, що вказує на адаптивність. Ці респонденти можуть проявляти як

самостійність, так і здатність враховувати думку інших у залежності від ситуації.

Невелика частина респондентів (12,18% (24 осіб)) демонструє високий рівень незалежності, що характеризує їх як автономних, здатних діяти відповідно до власних принципів і не залежати від групових норм. За шкалою «Радикалізм» лише незначна частина респондентів (3,55% (7 осіб)) має низький рівень радикалізму, що свідчить про їхній консерватизм, прив'язаність до традицій та уникання змін.

Майже половина респондентів (48,22% (95 осіб)) має середній рівень радикалізму, що вказує на збалансованість у прийнятті нових ідей та дотриманні традицій.

Інша половина респондентів (48,22% (95 осіб)) демонструє високий рівень радикалізму, що свідчить про їхню відкритість до інновацій, прагнення змін і бажання кидати виклик усталеним нормам.

Таким чином, результати дослідження свідчать, що прийняття власної сексуальної орієнтації серед представників ЛГБТ+ спільноти є неоднорідним процесом, який характеризується значними індивідуальними відмінностями. Вибірка демонструє широкий спектр ставлення до своєї сексуальної ідентичності — від повного самоприйняття до виражених труднощів у цьому процесі.

Значна частина респондентів має задовільний рівень прийняття, що супроводжується розвиненими навичками сексуальної комунікації та активним сексуальним життям. Однак частина вибірки все ще стикається з труднощами в інтеграції своєї сексуальності у загальну систему цінностей та переконань, що може бути обумовлено як особистісними, так і соціальними факторами.

Високий рівень сексуального благополуччя, особливо в аспектах задоволення стосунками, активності у сексуальному житті та сприйняття стосунків як цінності, позитивно впливає на процес самоприйняття. Натомість низькі показники у цих аспектах часто асоціюються із більшою внутрішньою напругою та почуттям невпевненості.

Показники підпорядкування та незалежності також відображають суттєві відмінності серед респондентів. Ті, хто демонструє низький рівень підпорядкування та високий рівень незалежності, легше справляються з викликами соціального середовища та зберігають стабільність у своїх переконаннях.

Отримані дані вказують на те, що прийняття власної сексуальної орієнтації є складним процесом, на який впливають як особистісні характеристики, так і рівень соціальної підтримки, досвід взаємодії з дискримінацією та внутрішні ресурси адаптації. Високий відсоток тих, хто продемонстрував задовільний рівень самоприйняття, свідчить про прогресивні зміни у ставленні суспільства до питань сексуальної ідентичності, однак проблеми залишаються актуальними для окремих груп респондентів.

3.3. Кореляційний аналіз даних емпіричного дослідження

Для визначення зв'язку між показником «самоприйняття сексуальної орієнтації» та показниками інших опрацьованих нами методик, ми провели кореляційний аналіз Пірсона. Про достовірний зв'язок змінних у вибірці свідчать коефіцієнти $r > 0,139$, що відповідає рівню значущості 0,05 та менше. Якщо значущість коефіцієнту кореляції складає більше 0,05, але менше 0,10, можна говорити про *тенденцію до зв'язку*.

Результати аналізу наведені в таблиці 3.5

Таблиця 3.5

Кореляційний зв'язок між показником самоприйняття сексуальної орієнтації та іншими опрацьованими методиками

Методика	Показник	Рівень кореляції
Опитувальник психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя	Сексуальна комунікація	0,307**
	Сексуальна потреба	0,036
	Кількісний компонент	-0,039
	Стосунки як цінність	0,172*
	Задоволення сексуальним життям	0,224*
	Інтегральний опказник сексуального благополуччя	0,285**
Міжособистісний опитувальник Лірі	Підпорядкування	-0,140*

Продовження таблиці 3.5

16-ти факторний опитувальник Кеттела	Незалежність	-0,022
	Радикалізм	-0,040

Примітка: * - значущість зв'язку при $p < 0,05$

** - значущість зв'язку при $p < 0,001$

Результати дослідження виявили численні кореляції між показником самоприйняття сексуальної орієнтації та іншими аспектами сексуального благополуччя і міжособистісної взаємодії.

Позитивний зв'язок із сексуальною комунікацією ($r=0,307$, $p<0,001$) свідчить про те, що люди, які приймають свою сексуальну орієнтацію, частіше відкриті у спілкуванні щодо інтимних питань. Крім того, інтегральний показник сексуального благополуччя демонструє значущу позитивну кореляцію ($r=0,285$, $p<0,001$), що вказує на загальну гармонію та задоволення сексуальним життям життям у групі респондентів, які приймають свою сексуальну орієнтацію.

Задоволення сексуальним життям показало значущий зв'язок ($p<0,05$), що підкреслює важливість прийняття власної сексуальної орієнтації для формування позитивного досвіду у романтично-сексуальних стосунках. Водночас зв'язок із цінністю стосунків вказує на те, що самоприйняття може бути пов'язаним із пріоритетністю партнерських відносин у житті респондентів.

Показник прийняття власної сексуальної орієнтації не демонструє значущих кореляцій з параметрами незалежності та радикалізму опитувальника 16 PF, але разом з тим має достовірний негативний зв'язок з параметром «Підпорядкованість» тесту Лірі ($r= -0,140$, $p<0,05$). Це частково підтверджує висунуту гіпотезу про те, що чим вищий рівень конформності, тим нижча здатність людини до прийняття власної сексуальної орієнтації.

Негативний зв'язок із підпорядкуванням підкреслює, що самоприйняття пов'язане із зменшенням залежності від інших та більшою впевненістю у власних рішеннях. Люди, які *не приймають* власну сексуальну орієнтацію, інакше від традиційної, схильні до покірності, пасивності та самоприпинення,

легко бентежаться, часто приписують собі провину та прагнуть знайти опору в комусь сильнішому.

При інтерпретації отриманих даних слід враховувати, що кореляції не вказують на причинно-наслідкову (або іншу) природу зв'язків, а лише виявляють факт спільного зростання або зменшення змінних.

Структурний аналіз кореляцій

Для уточнення впливу соціально-психологічних чинників на самоприйняття сексуальної орієнтації були розглянуті кореляції в окремих групах, виділених за різними ознаками: стать (гендерна ідентифікація), сексуальна орієнтація, перебування у стосунках, досвід дискримінації та відкритість сексуальної орієнтації.

Таблиця 3.6

Значущий кореляційний зв'язок між показником самоприйняття сексуальної орієнтації та іншими опрацьованими методиками за групами вибірки

Група		Показник	Показник кореляції (r)
Сексуальна орієнтація	Бісексуали (N=71)	Сексуальна комунікація	0,363***
		Сексуальна потреба	0,264**
		Інтегральний опказник сексуального благополуччя	0,336***
	Гетеросексуали (N=8)	Кількісний компонент	0,719**
		Інтегральний опказник сексуального благополуччя	0,641*
	Гомосексуали (N=82)	Підпорядкування	-0,345***
		Сексуальна комунікація	0,454*****
		Задоволення сексуальним життям	0,344***
		Інтегральний опказник сексуального благополуччя	0,380***
	Пансексуали (N=7)	Радикалізм	-0,587**
	Інша сексуальна орієнтація (N=6)	Сексуальна комунікація	-0,904***
		Інтегральний показник сексуального благополуччя	-0,851**

Продовження таблиці 3.6

Стать	Жінки (N=161)	Сексуальна комунікація	0,356****
		Стосунки як цінність	0,155*
		Задоволення сексуальним життям	0,362****
		Інтегральний опказник сексуального благополуччя	0,368****
	Інша стать (N=14)	Сексуальна потреба	-0,476*
Перебування у стосунках	Перебувають у стосунках (N=125)	Підпорядкування	-0,163*
		Сексуальна комунікація	0,220**
		Стосунки як цінність	0,208**
		Інтегральний показник сексуального благополуччя	0,184**
	Не перебувають у стосунках (N=72)	Сексуальна комунікація	0,339***
		Задоволення сексуальним життям	0,316***
		Інтегральний опказник сексуального благополуччя	0,325***
Наявність досвіду дискримінації або гомофобної поведінки	Не стикалися (N=21)	Підпорядкування	-0,412*
	Були свідками такої поведінки (N=88)	Сексуальна комунікація	0,371****
		Стосунки як цінність	0,253**
		Задоволення сексуальним життям	0,324***
		Інтегральний опказник сексуального благополуччя	0,368****
	Були жертвами такої поведінки (N=88)	Підпорядкування	-0,188*
		Сексуальна комунікація	0,259**
		Інтегральний опказник сексуального благополуччя	0,210**
Досвід камінг-аута	Присутній (N=188)	Сексуальна комунікація	0,298****
		Задоволення сексуальним життям	0,197**
		Інтегральний опказник сексуального благополуччя	0,287***

Примітка: * - значущість зв'язку при $p < 0,1$

** - значущість зв'язку при $p < 0,05$

*** - значущість зв'язку при $p < 0,01$

**** - значущість зв'язку при $p < 0,001$

Аналіз за групами розкрив додаткові деталі. У бісексуалів самоприйняття орієнтації позитивно корелює із сексуальною комунікацією, сексуальними потребами та інтегральним показником сексуального благополуччя. Це вказує, що при прийнятті сексуальної орієнтації, збільшується інтеграція інтимних потреб у житті цієї групи.

У групі гомосексуалів спостерігається негативний зв'язок із підпорядкуванням, що свідчить про важливість самостійності для самоприйняття сексуальної орієнтації. Водночас позитивні кореляції із задоволенням сексуальним життям та інтегральним показником сексуального благополуччя підтверджують важливість сексуального досвіду, у процесі прийняття сексуальної орієнтації.

В групах «демісексуальна орієнтація» та «представники іншої сексуальної орієнтації» значущих кореляційних зв'язків не виявлено. Це свідчить про те, що процес самоприйняття у цих груп є менш залежним від особистісних рис та характеристик сексуального благополуччя. Це може вказувати на особливості цих груп, де самоприйняття сексуальної орієнтації визначається іншими факторами, наприклад, соціальним досвідом, морально-етичними переконаннями чи специфічними внутрішніми цінностями. Для демісексуалів, орієнтованих на емоційний зв'язок як основу сексуального потягу, процес самоприйняття може не бути тісно пов'язаним із кількісними або якісними аспектами сексуального життя. Аналогічно й для представників інших сексуальних орієнтацій, чия ідентичність часто виходить за межі традиційних категорій і не відображається у класичних вимірах сексуального благополуччя. Це підкреслює індивідуальність підходу до самоприйняття у цих категоріях, що потребує подальшого дослідження з урахуванням більш глибоких соціокультурних та психологічних факторів.

Особливі результати були отримані для жінок: значущі кореляції із сексуальною комунікацією та задоволенням сексуальним життям вказують на важливість міжособистісного спілкування з партнером.

Також спостерігається зв'язок із задоволенням сексуальним життям, підкреслюючи важливість самоприйняття сексуальної орієнтації. Інтегральний показник сексуального благополуччя також корелює з самоприйняттям, що підтверджує задоволеність сексуальним життям жінками, які комфортно сприймають свою орієнтацію.

Особи іншої статі продемонстрували негативну кореляцію між самоприйняттям та сексуальними потребами. Це може вказувати на внутрішній конфлікт між потребами і прийняттям власної ідентичності, що потребує подальшого дослідження.

Відсутність зачущих кореляційних зв'язків у чоловічій групі свідчить про відносну автономність процесу самоприйняття сексуальної орієнтації від обраних нами факторів. Такі результати можуть вказувати на те, що для чоловіків самоприйняття сексуальної орієнтації є окремим внутрішнім процесом, який не обов'язково пов'язаний із зовнішніми проявами сексуального життя чи особистісними рисами. Це вимагає подальшого дослідження з урахуванням додаткових соціально-психологічних та контекстуальних чинників, які можуть впливати на процес самоприйняття у чоловіків.

Серед респондентів, які перебувають у стосунках, самоприйняття корелює із сексуальною комунікацією, стосунками як цінністю та інтегральним показником сексуального благополуччя. Це свідчить про те, що гармонія у стосунках є важливим фактором для формування позитивного ставлення до власної сексуальної орієнтації.

Респонденти, які не перебувають у стосунках, показали вищі кореляції із сексуальною комунікацією, задоволенням сексуальним життям та інтегральним показником благополуччя. Ці результати можуть свідчити про те, що відкритість у спілкуванні та задоволення потребами є компенсаторними факторами для відсутності стосунків.

Респонденти, які не стикалися із дискримінацією, показали значну негативну кореляцію між самоприйняттям та підпорядкуванням. Це вказує на те, що відсутність зовнішнього тиску сприяє самоприйняттю сексуальної орієнтації.

Ті, хто були свідками гомофобної поведінки, продемонстрували позитивні кореляції із сексуальною комунікацією, стосунками як цінністю та

інтегральним показником сексуального благополуччя. Це показує важливість цих показників у процесі самоприйняття сексуальної орієнтації.

Жертви гомофобної поведінки виявили слабку негативну кореляцію з показником підпорядкування, що може бути пов'язано з необхідністю протистояти зовнішньому тиску, для прийняття власної сексуальної орієнтації. Водночас позитивна кореляція із сексуальною комунікацією вказує на важливість відкритості з сексуальним партнером.

Респонденти, які мали досвід камінг-ауту, продемонстрували позитивні кореляції із сексуальною комунікацією, задоволенням сексуальним життям та інтегральним показником сексуального благополуччя.

Натомість, в групі респондентів які не мали досвіду камінг-ауту, значущих кореляцій не виявлено. Це вказує на те, що особи ще не мають можливості або готовності відкрито інтегрувати свою орієнтацію у міжособистісні стосунки, що знижує значущість таких аспектів, як сексуальна комунікація чи задоволення від стосунків.

Крім того, це може свідчити про наявність внутрішнього конфлікту чи емоційної напруги, що перешкоджає формуванню чіткого взаємозв'язку між самоприйняттям та іншими виміряними показниками. Наявність соціального тиску, страху осуду чи неприйняття з боку оточення також може посилювати ізоляцію і робити процес самоприйняття менш залежним від зовнішніх проявів сексуального благополуччя. Окрім цього, для респондентів без досвіду камінг-ауту самоприйняття сексуальної орієнтації може перебувати на ранніх етапах формування, що зумовлює його автономність та відсутність зв'язку з вимірюваними факторами. Це вказує на необхідність подальшого дослідження соціально-психологічних умов, які впливають на прийняття власної орієнтації у контексті прихованості та нерозкритості особистої ідентичності.

Таким чином, самоприйняття сексуальної орієнтації тісно пов'язане із сексуальним благополуччям, комунікацією та задоволенням стосунками у багатьох групах респондентів. Негативний зв'язок із підпорядкуванням свідчить про важливість самостійності та впевненості у власних рішеннях для прийняття

орієнтації. Для окремих груп (демісексуали, чоловіки, особи без досвіду камінг-ауту) процес самоприйняття сексуальної орієнтації є більш автономним і менш пов'язаним із зовнішніми факторами.

3.4. Порівняльний аналіз даних

Для визначення чинників, що впливають на самоприйняття сексуальної орієнтації, нами було використано непараметричний критерій Краскела-Волліса, який дозволяє порівняти розподіл кількісних даних у невеликих групах. Критерій Краскела-Волліса використовується для порівняння трьох або більше незалежних вибірок за однією змінною. Він є аналогом параметричного дисперсійного аналізу (ANOVA), але не вимагає нормального розподілу даних і рівності дисперсій, що робить його зручним для аналізу даних з порушенням цих припущень.

Залежною змінною в усіх випадках виступав сумарний показник методики «Діагностика самоприйняття сексуальної орієнтації (SASI)». В якості незалежних змінних розглядалися параметри сексуального благополуччя, конформності та соціально-демографічні характеристики.

Результати проведеного аналізу наведені в таблиці 3.7

Таблиця 3.7

Значимі результати порівняльного аналізу за параметром сексуального благополуччя

Фактор	Група	Кількість учасників	Середнє значення	χ^2	Рівень знач-сті (p)
Сексуальна комунікація	<i>Низькі значення</i>	20	33,3	18,1	<0,001
	<i>Середні значення</i>	149	39,9		
	<i>Високі значення</i>	28	39,0		
Задоволення	<i>Низькі значення</i>	95	37,7	13,9	<0,001
	<i>Середні значення</i>	53	39,5		
	<i>Високі значення</i>	49	41,3		
Сексуальне благополуччя	<i>Низькі значення</i>	49	36,5	12,0	0,002
	<i>Середні значення</i>	129	39,7		
	<i>Високі значення</i>	19	41,7		

Результати порівняльного аналізу підтверджують виявлені та описані вище зв'язки, виявлені в кореляційному аналізі. За параметрами кількісний компонент, стосунки як цінність та сексуальною потребою значущих відмінностей не було виявлено.

Отже, порівняльний аналіз груп виявив три чинники, які впливають на самоприйняття сексуальної орієнтації, на достатньому рівні значущості. Дані описової статистики демонструють відмінності між групами, на основі цих відмінностей ми зробили певні висновки.

Сексуальна комунікація є найбільш значимим фактором, що вказує на важливість відкритості та здатності обговорювати власну сексуальність у міжособистісних стосунках. Респонденти яким важко обговорювати власну сексуальність (група «низькі значення»), у сексуально-романтичних відносинах, демонструють нижчі середні значення самоприйняття сексуальної орієнтації.

Задоволення – вказує на значний вплив рівня задоволеності сексуальним життям на самоприйняття сексуальної орієнтації. Ми припускаємо, що цей зв'язок може бути циклічним, а саме: прийняття власної сексуальної орієнтації дозволяє отримувати більше задоволення від сексуального життя, що в свою чергу підкріплює самоприйняття.

Сексуальне благополуччя – підкреслює роль психологічного комфорту та гармонії у сексуальній сфері та їх вплив на процес самоприйняття.

За показниками підпорядковування, незалежність та радикалізм порівняльний аналіз не підтвердив дані кореляційного аналізу. Питання про конформність потребує подальшого вивчення з використанням інших діагностичних методик.

Результати проведеного аналізу наведені в таблиці 3.8

Таблиця 3.8

Значимі результати порівняльного аналізу за параметром конформності

Фактор	Група	Кількість учасників	Середнє значення	χ^2	Рівень знач-сті (p)
Підпорядкування	<i>Низькі значення</i>	57	40,2	2,48	0,479
	<i>Середні значення</i>	87	38,9		
	<i>Високі значення</i>	46	38,3		
	<i>Екстримально високі значення</i>	7	36,7		
Незалежність	<i>Низькі значення</i>	70	39,8	1,53	0,466
	<i>Середні значення</i>	103	38,2		
	<i>Високі значення</i>	24	40,8		
Радикалізм	<i>Низькі значення</i>	134	38,7	1,37	0,503
	<i>Середні значення</i>	40	39,3		
	<i>Високі значення</i>	23	41,2		

На наступному етапі в основу аналізу було покладено номінальні дані, отримані в ході опитування – інформацію про сексуальну орієнтацію учасників та повзаний з нею досвід міжособистісних стосунків

Таблиця 3.9

Значимі результати однофакторного дисперсійного аналізу за параметром сексуальної орієнтації та іншим досвідом, пов'язаним із сексуальністю

Фактор	Група	Кількість учасників	Середнє значення	χ^2	Рівень знач-сті (p)
Сексуальна орієнтація	<i>Гомосексуальна</i>	82	39,9	15,0	0,020
	<i>Гетеросексуальна</i>	8	40,3		
	<i>Бісексуальна</i>	71	38,5		
	<i>Інші</i>	6	40,8		
	<i>Демісексуальна</i>	7	37,7		
	<i>Пансексуальна</i>	13	41,6		
	<i>Не впевнені</i>	10	32,0		
Наявність партнера	<i>Відсутній партнер</i>	72	38,0	3,45	0,063
	<i>Наявний партнер</i>	125	39,7		
Досвід дискримінації	<i>Так, траплялось зі мною</i>	88	39,6	4,98	0,083
	<i>Був свідком такої поведінки</i>	88	38,3		
	<i>Ні, не стикався</i>	21	40,0		

Найвищий показник самоприйняття мають особи з пансексуальною орієнтацією, з сексуальною орієнтацією, що характеризується можливістю емоційного, романтичного (платонічного), еротичного (чуттєвого) або сексуального потягу до людей незалежно від їхньої гендерної ідентичності та біологічної статі

Найменші значення мають особи, які сумніваються у власній орієнтації. Цей результат цілком очікуваний та зрозумілий.

Відмінності у середніх значеннях за показником самоприйняття, серед груп поділених за критерієм орієнтації, дозволяє також побачити феномен «псевдо-бісексуальності», який ми коротко описали в теоретичній частині. Найвищі показники помічені в групі «Інша сексуальна орієнтація», в яку ми помістили асексуальність та одиничні сексуальні орієнтації респондентів (напр. Грейсексуальність або Сапіосексуальність) – див. рис. 3.5. Даний результат потребує додаткових досліджень.

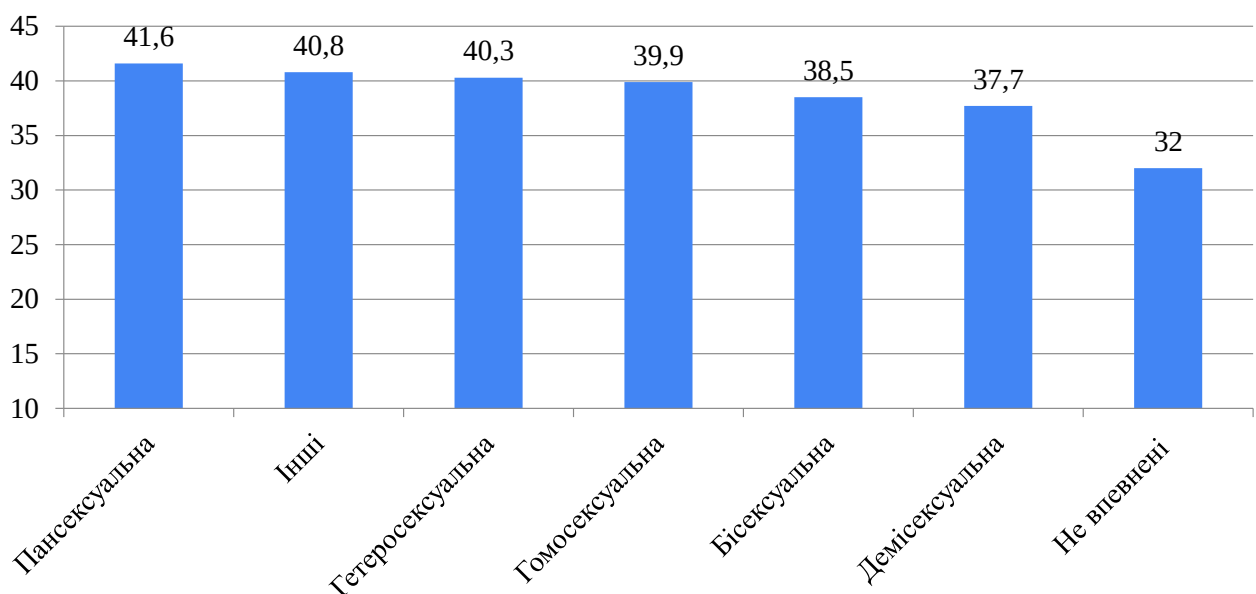

Рис. 3.5. Середні значення прийняття власної сексуальної орієнтації в групах з різною сексуальною орієнтацією.

Наявність партнера та досвід дискримінації не досягають критичного рівня значимості, але можуть розглядатися як потенційно впливові фактори, на основі яких ми можемо зробити наступні припущення: 1. Наявність партнера

створює певне безпечне середовище та підтримку, що підкріплює прийняття власної сексуальної орієнтації; 2. Досвід дискримінації погіршує процес самоприйняття сексуальної орієнтації.

Порівняльний аналіз в підгрупах

Враховуючи що у процесі адаптації методики ми визначили, що існує статистично достовірна різниця між результатами опитування в групах з різною сексуальною орієнтацією, нами було прийнято рішення провести порівняльний аналіз по групах за критерієм орієнтації. Основною метою було визначити, чи існують статистично значущі відмінності у зв'язках між самоприйняттям сексуальної орієнтації та іншими показниками залежно від групи сексуальної орієнтації респондентів. Це дозволило оцінити, наскільки процес самоприйняття пов'язаний із сексуальним благополуччям і особистісними характеристиками у різних групах, а також виявити специфічні закономірності для кожної групи.

Таблиця 3.10

Значимі результати порівняльного аналізу за бісексуальною вибіркою (N=71)

Фактор	Група	Кількість респондентів (N=)	Середнє значення	χ^2	Рівень значущості (p)
Сексуальна комунікація	<i>Низькі значення</i>	7	32,6	7,38	0,025
	<i>Середні значення</i>	4	37,8		
	<i>Високі значення</i>	60	39,3		
Сексуальна потреба	<i>Низькі значення</i>	28	37,3	6,30	0,043
	<i>Середні значення</i>	31	38,2		
	<i>Високі значення</i>	12	42,3		
Сексуальне благополуччя	<i>Низькі значення</i>	18	35,7	5,80	0,055
	<i>Середні значення</i>	48	39,2		
	<i>Високі значення</i>	5	42,0		

Продовження таблиці 3.10

Досвід дискримінації	<i>Так, траплялось зі мною</i>	30	38,8	6,60	0,037
	<i>Був свідком такої поведінки</i>	37	37,7		
	<i>Ні, не стикався</i>	4	44,0		

Порівняльний аналіз виявив чотири фактори в даній групі, які впливають на самоприйняття сексуальної орієнтації, на достатньому рівні р-значущості. Дані описової статистики демонструють відмінності між групами, на основі цих відмінностей ми зробили певні висновки.

Різниця у середніх значеннях, за показником самоприйняття, є більшою в бісексуальній вибірці ніж у загальній, було помічену значну різницю не тільки між низькими та середніми результатами, а й між середніми та високими. На основі цих даних можемо припустити, що чим краща сексуальна комунікація, тим краще людина усвідомлює власні вподобання, що підкріплює прийняття власної орієнтації.

Фактор сексуальної потреби, описує власне потребу у наявності та підтримці активного сексуального життя. Можемо припустити, що емоційна та фізична близькість із партнером сприяє формуванню відчуття прийняття й розуміння, що підвищує впевненість у власній сексуальності. На загальній вибірці цей фактор не був встановлений, отже можемо стверджувати про вплив значимості фактора для самого респондента, на його вплив на процес самоприйняття.

В порівнянні з попередньою таблицею, можемо побачити, що сексуальне благополуччя, на данній вибірці не має достатнього рівня значущості, проте значення наближається до критичного рівня, демонструючи потенційний вплив данного фактору на процес самоприйняття. Досвід дискримінації в данній вибірці є значущим, що підтверджує його вплив як значущого соціального чинника.

Наступною проаналізували гомосексуальну вибірку.

Таблиця 3.11

Значимі результати порівняльного аналізу за гомосексуальною вибіркою(N=82)

Фактор	Група	Кількість респондентів (N=)	Середнє значення	χ^2	Рівень значущості (p)
Підпорядкування	<i>Низькі значення</i>	24	42,7	9,92	0,019
	<i>Середні значення</i>	34	39,6		
	<i>Високі значення</i>	20	38,6		
	<i>Екстримально високі значення</i>	4	32,8		
Сексуальна комунікація	<i>Низькі значення</i>	8	31,3	13,0	0,002
	<i>Середні значення</i>	12	38,8		
	<i>Високі значення</i>	62	41,2		
Задоволення	<i>Низькі значення</i>	32	37,4	17,8	<0,001
	<i>Середні значення</i>	22	39,0		
	<i>Високі значення</i>	28	43,5		
Сексуальне благополуччя	<i>Низькі значення</i>	15	34,1	8,54	0,014
	<i>Середні значення</i>	57	41,0		
	<i>Високі значення</i>	10	42,6		
Досвід дискримінації	<i>Так, траплялось зі мною</i>	40	40,3	5,80	0,016
	<i>Був свідком такої поведінки</i>	30	40,0		
	<i>Ні, не стикався</i>	12	38,4		

Порівняльний аналіз розподілу показників в гомосексуальній групі виявив в основному тіж самі фактори, що і в попередніх, за винятком фактора підпорядкування. Оскільки цей фактор ми використовували як аналог фактора конформності, можемо припустити, що схильність надмірно зважати на думку оточення, яке на даний момент переважно не є толерантним до ЛГБТ-спільноти, перешкоджає процесу прийняття власної сексуальної орієнтації.

За рештою груп значимих результатів факторного аналізу встановлено не було.

Таким чином, виявлено, що здатність обговорювати власну сексуальність відкрито і без бар'єрів позитивно впливає на процес самоприйняття сексуальної орієнтації. Це означає, що розвиток навичок сексуальної комунікації сприяє зниженню внутрішньої напруги, покращенню взаєморозуміння у стосунках і формуванню позитивної ідентичності.

Фактор сексуальної потреби, який відображає потребу у фізичній та емоційній близькості, виявився значущим у бісексуальній вибірці. Це підкреслює важливість партнерської підтримки для прийняття власної орієнтації.

Гармонія та комфорт у сексуальній сфері сприяють процесу самоприйняття, навіть якщо значущість цього фактора в окремих групах не досягає критичного рівня.

Досвід дискримінації негативно впливає на здатність приймати свою сексуальну орієнтацію. Респонденти, які стикалися з дискримінацією, демонструють більшу внутрішню напругу та бар'єри у формуванні позитивної ідентичності.

У гомосексуальній вибірці виявлено, що низький рівень підпорядкування сприяє самоприйняттю. Це свідчить про те, що схильність уникати залежності від думки оточення, яке може бути нетолерантним, допомагає зберігати внутрішню автономність і позитивне ставлення до себе.

Отримані результати підтверджують, що процес самоприйняття сексуальної орієнтації є багатовимірним і залежить від комплексу чинників, таких як сексуальне благополуччя, міжособистісна комунікація, досвід дискримінації та особистісні характеристики. Виявлені відмінності між групами за сексуальною орієнтацією підкреслюють необхідність урахування соціокультурного контексту та індивідуальних особливостей.

Висновки до третього розділу

Отже, результати дослідження свідчать, що прийняття власної сексуальної орієнтації серед представників ЛГБТ+ спільноти є неоднорідним процесом, який характеризується значними індивідуальними відмінностями. Вибірка демонструє широкий спектр ставлення до своєї сексуальної ідентичності — від повного самоприйняття до виражених труднощів у цьому процесі.

Значна частина респондентів має задовільний рівень прийняття, що супроводжується розвиненими навичками сексуальної комунікації та активним сексуальним життям. Однак частина вибірки все ще стикається з труднощами в інтеграції своєї сексуальності у загальну систему цінностей та переконань, що може бути обумовлено як особистісними, так і соціальними факторами.

Високий рівень сексуального благополуччя, особливо в аспектах задоволення стосунками, активності у сексуальному житті та сприйняття стосунків як цінності, позитивно впливає на процес самоприйняття. Натомість низькі показники у цих аспектах часто асоціюються із більшою внутрішньою напругою та почуттям невпевненості.

Показники підпорядкування та незалежності також відображають суттєві відмінності серед респондентів. Ті, хто демонструє низький рівень підпорядкування та високий рівень незалежності, легше справляються з викликами соціального середовища та зберігають стабільність у своїх переконаннях.

Отримані дані вказують на те, що прийняття власної сексуальної орієнтації є складним процесом, на який впливають як особистісні характеристики, так і рівень соціальної підтримки, досвід взаємодії з дискримінацією та внутрішні ресурси адаптації. Високий відсоток тих, хто продемонстрував задовільний рівень самоприйняття, свідчить про прогресивні зміни у ставленні суспільства до питань сексуальної ідентичності, однак проблеми залишаються актуальними для окремих груп респондентів.

За результатами кореляційного аналізу, самоприйняття сексуальної орієнтації тісно пов'язане із сексуальним благополуччям, комунікацією та задоволенням стосунками у багатьох групах респондентів. Негативний зв'язок із підпорядкуванням свідчить про важливість самостійності та впевненості у власних рішеннях для прийняття орієнтації. Для окремих груп (демісексуали, чоловіки, особи без досвіду камінг-ауту) процес самоприйняття сексуальної орієнтації є більш автономним і менш пов'язаним із зовнішніми факторами.

За результатами порівняльного аналізу, виявлено, що здатність обговорювати власну сексуальність відкрито і без бар'єрів позитивно впливає на процес самоприйняття сексуальної орієнтації. Це означає, що розвиток навичок сексуальної комунікації сприяє зниженню внутрішньої напруги, покращенню взаєморозуміння у стосунках і формуванню позитивної ідентичності.

Фактор сексуальної потреби, який відображає потребу у фізичній та емоційній близькості, виявився значущим у бісексуальній вибірці. Це підкреслює важливість партнерської підтримки для прийняття власної орієнтації.

Гармонія та комфорт у сексуальній сфері сприяють процесу самоприйняття, навіть якщо значущість цього фактора в окремих групах не досягає критичного рівня.

Досвід дискримінації негативно впливає на здатність приймати свою сексуальну орієнтацію. Респонденти, які стикалися з дискримінацією,

демонструють більшу внутрішню напругу та бар'єри у формуванні позитивної ідентичності.

У гомосексуальній вибірці виявлено, що низький рівень підпорядкування сприяє самоприйняттю. Це свідчить про те, що схильність уникати залежності від думки оточення, яке може бути нетолерантним, допомагає зберігати внутрішню автономність і позитивне ставлення до себе.

Отримані результати підтверджують, що процес самоприйняття сексуальної орієнтації є багатовимірним і залежить від комплексу чинників, таких як сексуальне благополуччя, міжособистісна комунікація, досвід дискримінації та особистісні характеристики. Виявлені відмінності між групами за сексуальною орієнтацією підкреслюють необхідність урахування соціокультурного контексту та індивідуальних особливостей.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вищезазначений матеріал, можна прийти до висновку, що всі поставлені задачі були реалізовані:

1. Сексуальна орієнтація – це стійкий емоційний, романтичний, сексуальний або еротичний потяг до осіб певної статі. Це один із ключових компонентів людської сексуальності, який відображає індивідуальні уподобання в міжособистісних взаєминах. Історично, соціальне та академічне розуміння феномену сексуальної ідентичності та сексуальної орієнтації змінювалося поступово. Ще на початку XX ст. людська сексуальність розглядалася у контексті бінарності, тобто, трактували її лише як гетеросексуальну, або гомосексуальну. Слід розрізняти поняття «сексуальна орієнтація», «сексуальна поведінка» та «сексуальна ідентичність». Сексуальна орієнтація як поняття відрізняється від сексуальної поведінки тим, що має стосунок до почуттів і емоцій людини, а не до її дій (поведінки). Людина може і не виявляти свою сексуальну орієнтацію у реальній сексуальній поведінці або сексуальній практиці, або підтримувати чи імітувати сексуальну поведінку, яка не відповідає її реальній сексуальній орієнтації (і взагалі сексуальності). Сексуальна ідентичність – це самоідентифікація людини з певною сексуальною орієнтацією. Вона може не збігатися з реальним сексуальним потягом і визначатися впливом соціальних чи культурних факторів.

2. Соціальне середовище відіграє вирішальну роль у прийнятті власної сексуальної орієнтації. Родина, друзі та освітнє середовище, як групи соціалізації створюють соціальний контекст, у якому індивід інтегрує свої емоційні, романтичні та сексуальні уподобання у загальне уявлення про себе. Цей вплив може бути як підтримуючим, так і обмежувальним, залежно від домінуючих у суспільстві стереотипів і рівня толерантності. Суспільні норми та культура створюють соціальний контекст, у якому людина формує свою "Я-концепцію" і приймає сексуальну орієнтацію. Ці фактори впливають на уявлення про прийнятність чи неприйнятність певної орієнтації, визначаючи

домінуючі соціальні очікування, моральні стандарти та рівень толерантності. Їхній вплив може бути як позитивним, так і обмежувальним, залежно від історичних, культурних і релігійних традицій суспільства. Особистісні чинники безпосередньо впливають на те, наскільки успішно людина інтегрує усвідомлення своєї сексуальної орієнтації у загальну "Я-концепцію" та формує позитивне ставлення до себе. Ці чинники визначають, наскільки легко особистість долає внутрішні конфлікти та адаптується до соціального середовища.

3. Були проведені заходи щодо адаптації україномовної версії методики «Діагностика самоприйняття сексуальної орієнтації» (Дж. Кемп, С. Віторату, К. А. Раймс). Після перекладу методики на українську мову, була проведена процедура експертної перевірки перекладу та процедура зворотного перекладу. Оригінал містить 10 питань. При проведенні перевірки запитань на дискримінативність жодне з питань не було виключено. При перевірці внутрішньої структури методики за допомоги факторного аналізу було видалено 9 питань, оскільки мало низьке факторне навантаження. За критерієм альфа-Кронбаха, ми визначили, що методика відповідає достатньому рівню узгодженості питань. Під час перевірки конвергентної валідності був виявлений кореляційний зв'язок між показниками сексуальна комунікація, стосунки як цінність, задоволенням сексуальним життям, самоцінність, самозневага (обернений кореляційний зв'язок), показником самоприйняття та адаптовною методикою. За допомогою дисперсійного аналізу (ANOVA), ми встановили, що шкали даної методики чутливі до аспекту сексуальної орієнтації. При цьому найнижчий результат в групі осіб, які не визначилися. Тож методика чутлива саме до аспекту визначеності сексуальної орієнтації. За допомогою методу розподілу процентилів були сформовані тестові норми та надано інтерпретацію результатів методики. Під час процедури ре-тесту було визначено здатність до дослідження феномену самоприйняття сексуальної орієнтації протягом часових проміжків.

4. Результати емпіричного дослідження свідчать, що прийняття власної сексуальної орієнтації серед представників ЛГБТ+ спільноти є неоднорідним процесом, який характеризується значними індивідуальними відмінностями. Вибірка демонструє широкий спектр ставлення до своєї сексуальної ідентичності — від повного самоприйняття до виражених труднощів у цьому процесі. Значна частина респондентів має задовільний рівень прийняття, що супроводжується розвиненими навичками сексуальної комунікації та активним сексуальним життям. Однак частина вибірки все ще стикається з труднощами в інтеграції своєї сексуальності у загальну систему цінностей та переконань, що може бути обумовлено як особистісними, так і соціальними факторами. Високий рівень сексуального благополуччя, особливо в аспектах задоволення стосунками, активності у сексуальному житті та сприйняття стосунків як цінності, позитивно впливає на процес самоприйняття. Натомість низькі показники у цих аспектах часто асоціюються із більшою внутрішньою напругою та почуттям невпевненості. Показники підпорядкування та незалежності також відображають суттєві відмінності серед респондентів. Ті, хто демонструє низький рівень підпорядкування та високий рівень незалежності, легше справляються з викликами соціального середовища та зберігають стабільність у своїх переконаннях. Отримані дані вказують на те, що прийняття власної сексуальної орієнтації є складним процесом, на який впливають як особистісні характеристики, так і рівень соціальної підтримки, досвід взаємодії з дискримінацією та внутрішні ресурси адаптації. Високий відсоток тих, хто продемонстрував задовільний рівень самоприйняття, свідчить про прогресивні зміни у ставленні суспільства до питань сексуальної ідентичності, однак проблеми залишаються актуальними для окремих груп респондентів.

5. За результатами кореляційного аналізу, самоприйняття сексуальної орієнтації тісно пов'язане із сексуальним благополуччям, комунікацією та задоволенням стосунками у багатьох групах респондентів. Негативний зв'язок із підпорядкуванням свідчить про важливість самостійності та впевненості у

власних рішеннях для прийняття орієнтації. Для окремих груп (демісексуали, чоловіки, особи без досвіду камінг-ауту) процес самоприйняття сексуальної орієнтації є більш автономним і менш пов'язаним із зовнішніми факторами. За результатами порівняльного аналізу, виявлено, що здатність обговорювати власну сексуальність відкрито і без бар'єрів позитивно впливає на процес самоприйняття сексуальної орієнтації. Це означає, що розвиток навичок сексуальної комунікації сприяє зниженню внутрішньої напруги, покращенню взаєморозуміння у стосунках і формуванню позитивної ідентичності. Фактор сексуальної потреби, який відображає потребу у фізичній та емоційній близькості, виявився значущим у бісексуальній вибірці. Це підкреслює важливість партнерської підтримки для прийняття власної орієнтації. Гармонія та комфорт у сексуальній сфері сприяють процесу самоприйняття, навіть якщо значущість цього фактора в окремих групах не досягає критичного рівня. Досвід дискримінації негативно впливає на здатність приймати свою сексуальну орієнтацію. Респонденти, які стикалися з дискримінацією, демонструють більшу внутрішню напругу та бар'єри у формуванні позитивної ідентичності. У гомосексуальній вибірці виявлено, що низький рівень підпорядкування сприяє самоприйняттю. Це свідчить про те, що схильність уникати залежності від думки оточення, яке може бути нетолерантним, допомагає зберігати внутрішню автономність і позитивне ставлення до себе. Отримані результати підтверджують, що процес самоприйняття сексуальної орієнтації є багатовимірним і залежить від комплексу чинників, таких як сексуальне благополуччя, міжособистісна комунікація, досвід дискримінації та особистісні характеристики. Виявлені відмінності між групами за сексуальною орієнтацією підкреслюють необхідність урахування соціокультурного контексту та індивідуальних особливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова Л. Н. Гендерні стереотипи і гендерна ідентичність особистості. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2010. № 46-47. С. 82–93
2. Барко В. І., Барко В. В., Захаренко Л. Дослідження індивідуально-психологічних особливостей поліцейських з використанням адаптованого українськомовного опитувальника 16-pf кеттелла. Вісник Національного університету оборони України. 2023. С. 22–38.
3. Бойко М. С. Особливості внутрішнього конфлікту особистості у контексті сприймання сексуальної орієнтації. 2023.
4. Власюк С. Р. Феномен сексуальної ідентичності у зрізі закордонних досліджень. Науковий вісник ужгородського національного університету. серія: психологія. 2024. № 2. С. 53–56.
5. Горностай П. П. Гендерна соціалізація та становлення гендерної ідентичності. Основи теорії гендеру: навчальний посібник. Київ : К.І.С, 2004.
6. Грімова П. Проблеми та потреби членів ЛГБТ-спільноти, які служать в Збройних силах України. С. 2023.
7. Гуменюк О. Я-концепція у плінні соціального довкілля. Психологія і суспільство. 2004. № 2. С. 125–143.
8. Гупаловская В. А. Сексуальний сценарій у контексті адаптивності особи. 2018. С. 74–84.
9. Демкова А. І. Теоретичний аналіз сучасного стану проблеми нетрадиційної сексуальної орієнтації в психології. 2018. С. 255.
10. Демчук О. А. Я-концепція як продукт розвитку самосвідомості особистості. Молодий вчений. 2016. № 12. С. 240–243.
11. Денисова І. В. "Психосексуальний розвиток підлітків в сучасному світі. The 7th international scientific and practical conference “science, society,

education: topical issues and development prospects”(june 7-9, 2020) SPC “sci-conf. com. ua”. 2020. С. 1023.

12. Диса К. Історія сексуальності ранньомодерної доби. 2010
13. Діденко С. В. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків : навч. посібник. Київ : Арістей, 2003. 312 с
14. Діденко М. Створення безбар'єрного середовища в контексті надання психологічної підтримки представникам лгбт+ у робочому середовищі. Психологія праці. С. 195–199.
15. Кузьмук О. М. Соціальна структура суспільства. 2024.
16. Москвіна Н., Сечко В. Ставлення підлітків до лгбт-спільноти. Economic and social-focused issues of modern world,. 2020. С. 265.
17. Назарова О. Проблематизація розуміння біологічної статі у гендерній психології. Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: гендерні дослідження. 2017. № 3. С. 122–126.
18. Недосекіна А. В. Структурні особливості я-концепції у жінок з різним типом сексуальної орієнтації. С. 2022.
19. Павленко Т. В. Робота із сексуальністю в позитивній психотерапії. С. 331.
20. Павлова О. В. Розвиток сексуальної самосвідомості у дітей підліткового віку. 2024.
21. Першина Ю. С. Структура й етапи формування сексуальної ідентичності. 2023. С. 159–161.
22. Поліщук С. П., Нитка Р. С. Психосексуальний розвиток особистості у підлітковий період. 2020. С. 126.
23. Садомська Н. Сексуальне виховання підлітків: теоретикометодологічний аспект. Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія: Педагогічні науки. 2015.
24. Сексуальність у житті особистості. виховного потенціалу прийомних батьків та батьків-вихователів / Ю. М. Удовенко та ін. С. 195.

25. Федик О., Гасюк М. Внутрішня картина сексуального здоров'я людини. Психологія особистості. 2022. С. 11–17.
26. Фройд З. Психологія сексуальності : монографія. Фоліо, 2019. 160 с
27. Bancroft J. Human sexuality and its problems. Elsevier Health Sciences, 2008.
28. Bogaert A. F. Asexuality: what it is and why it matters. Journal of sex research. 2015. No. 52(4). P. 362–379.
29. Burneson E. C. The invisible minority: discrimination against bisexuals in the workplace. 2017. No. 52. P. 63.
30. Camp J., Vitoratou S., Rimes K. A. He self-acceptance of sexuality inventory (SASI): development and validation. Psychology of sexual orientation and gender diversity. 2022. P. 92.
31. Cass V. C. Homosexual identity formation: testing a theoretical model. The journal of sex research. 1984. No. 20. P. 143–167.
32. Diamond, Milton. "Homosexuality and bisexuality in different populations." Archives of sexual behavior 22 (1993): 291-310
33. Dillon F. R., Worthington R. L., Moradi B. Sexual identity as a universal process. handbook of identity theory and research. 2011. P. 649–670.
34. Dynes, Wayne. Encyclopedia of homosexuality. Routledge, 2015.
35. Fox R. C. Bisexual identities. Psychological perspectives on lesbian, gay, and bisexual experiences. 2003. No. 2. P. 86–129
36. Freud S. Three essays on the theory of sexuality: the 1905 edition. Verso Books, 2017.
37. Gebhard P. H. et al. Sexual behavior in the human female . Elsevier health sciences, 1953. P. 842
38. Gonel A. H. Pansexual identification in online communities: employing a collaborative queer method to study pansexuality. Graduate journal of social science. 2013. No. 10. P. 36–59
39. Halperin, David M. How to do the history of homosexuality. University of Chicago Press, 2002.

40. Hupalovska V. Опитувальник психодіагностики суб'єктивного сексуального благополуччя: розробка та валідизація. *Psychological journal*. 2021. № 7. С. 18–39.
41. Kinsey A. C., Pomeroy W. B., Martin C. E. Sexual behavior of the human male. *The american journal of psychology*. 1948. Vol. 61, no. 2. P. 303.
42. Klein G. S. Freud's two theories of sexuality. *clinical-cognitive psychology*. 1969. P. 136–181.
43. Li G., Sham W. W., Wong W. I. Are romantic orientation and sexual orientation different? Comparisons using explicit and implicit measurements. *Current psychology*. 2023
44. Lipkin, Arthur. Understanding homosexuality, changing schools. Routledge, 2018
45. Mohr J. J., Fassinger R. E. Self-acceptance and self-disclosure of sexual orientation in lesbian, gay, and bisexual adults: an attachment perspective. *Journal of counseling psychology*. 2003. No. 50. P. 482.
46. Pickett, Brent L. The A to Z of Homosexuality. Scarecrow Press, 2009.
47. Rogers C. R. A process conception of psychotherapy. *American psychologist*. 1958. No. 13(4). P. 142.
48. Sexual minority-related victimization as a mediator of health disparities in sexual minority youth: a longitudinal analysis. / C. M. Burton et al. *Journal of youth and adolescence*. 2013. No. 42(3). P. 394–402.
49. Sexual regret: evidence for evolved sex differences. / A. Galperin et al. *Archives of sexual behavior*. 2013. No. 42. P. 1145–1161.
50. Sprott R. A. Bisexuality, pansexuality, queer identity, and kink identity. *Sexual and relationship therapy*. 2018. No. 33. P. 214–232.
51. Tolman D. L., McClelland S. I. Normative sexuality development in adolescence: a decade in review, 2000–2009. *Journal of research on adolescence*. 2011. No. 21(1). P. 242–255.

ДОДАТКИ

Додаток А

Описова статистика по групах

		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
						Lower Bound	Upper Bound		
@1#_Я_приймаю_свою_сексуальну_орієнтацію	1,00	82	4,6951	,67931	,07502	4,5459	4,8444	1,00	5,00
	2,00	79	4,5316	,61676	,06939	4,3935	4,6698	3,00	5,00
	3,00	7	4,1429	1,21499	,45922	3,0192	5,2665	2,00	5,00
	4,00	12	4,6667	,49237	,14213	4,3538	4,9795	4,00	5,00
	5,00	5	4,6000	,54772	,24495	3,9199	5,2801	4,00	5,00
	6,00	11	4,0000	1,00000	,30151	3,3282	4,6718	2,00	5,00
	Total	196	4,5663	,70215	,05015	4,4674	4,6652	1,00	5,00
@2#_Я_почуваюсь_в_конфлікті_зі_своєю_сексуальною_орієнтацією	1,00	82	4,1341	1,38566	,15302	3,8297	4,4386	1,00	5,00
	2,00	79	4,2278	1,14298	,12859	3,9718	4,4839	1,00	5,00
	3,00	7	4,0000	1,52753	,57735	2,5873	5,4127	1,00	5,00
	4,00	12	4,5000	,90453	,26112	3,9253	5,0747	2,00	5,00
	5,00	5	4,6000	,54772	,24495	3,9199	5,2801	4,00	5,00
	6,00	11	3,3636	1,50151	,45272	2,3549	4,3724	1,00	5,00
	Total	196	4,1582	1,26915	,09065	3,9794	4,3370	1,00	5,00
@3#_Мені_комфортно_зі_своєю_сексуальною_орієнтацією	1,00	82	4,5488	,78807	,08703	4,3756	4,7219	1,00	5,00
	2,00	79	4,3924	,83846	,09433	4,2046	4,5802	1,00	5,00
	3,00	7	4,4286	,97590	,36886	3,5260	5,3311	3,00	5,00
	4,00	12	4,6667	,65134	,18803	4,2528	5,0805	3,00	5,00
	5,00	5	4,6000	,54772	,24495	3,9199	5,2801	4,00	5,00
	6,00	11	4,0000	,89443	,26968	3,3991	4,6009	2,00	5,00
	Total	196	4,4592	,81232	,05802	4,3448	4,5736	1,00	5,00
@4#_Я_соромлюсь_своєї_сексуальної_орієнтації	1,00	82	4,2561	1,05188	,11616	4,0250	4,4872	1,00	5,00
	2,00	79	4,1139	1,07402	,12084	3,8734	4,3545	1,00	5,00
	3,00	7	4,1429	1,21499	,45922	3,0192	5,2665	2,00	5,00
	4,00	12	4,4167	,99620	,28758	3,7837	5,0496	2,00	5,00
	5,00	5	4,2000	1,30384	,58310	2,5811	5,8189	2,00	5,00
	6,00	11	3,7273	1,67874	,50616	2,5995	4,8551	1,00	5,00
	Total	196	4,1735	1,10501	,07893	4,0178	4,3291	1,00	5,00
@5#_Я_приймаю_всі_аспекти_власної_сексуальної_орієнтації	1,00	82	4,2927	1,04808	,11574	4,0624	4,5230	1,00	5,00
	2,00	79	4,1013	,99479	,11192	3,8784	4,3241	1,00	5,00
	3,00	7	3,8571	1,34519	,50843	2,6131	5,1012	1,00	5,00
	4,00	12	4,5833	,90034	,25990	4,0113	5,1554	2,00	5,00
	5,00	5	4,2000	,83666	,37417	3,1611	5,2389	3,00	5,00
	6,00	11	3,2727	1,55505	,46887	2,2280	4,3174	1,00	5,00
	Total	196	4,1582	1,07679	,07691	4,0065	4,3099	1,00	5,00
@6#_Мені_складно_прийняти_свою_сексуальну_орієнтацію	1,00	82	4,4268	1,05445	,11644	4,1951	4,6585	1,00	5,00
	2,00	79	4,1772	1,20639	,13573	3,9070	4,4474	1,00	5,00
	3,00	7	3,8571	1,21499	,45922	2,7335	4,9808	2,00	5,00
	4,00	12	4,9167	,28868	,08333	4,7333	5,1001	4,00	5,00
	5,00	5	4,6000	,54772	,24495	3,9199	5,2801	4,00	5,00
	6,00	11	3,3636	1,43337	,43218	2,4007	4,3266	1,00	5,00
	Total	196	4,2806	1,14032	,08145	4,1200	4,4413	1,00	5,00
@7#_Я_задоволений_своєю_сексуальною_орієнтацією	1,00	82	4,5122	,90600	,10005	4,3131	4,7113	1,00	5,00
	2,00	79	4,3165	1,01961	,11471	4,0881	4,5448	1,00	5,00
	3,00	7	4,4286	,53452	,20203	3,9342	4,9229	4,00	5,00
	4,00	12	4,4167	,66856	,19300	3,9919	4,8414	3,00	5,00
	5,00	5	4,0000	1,22474	,54772	2,4793	5,5207	2,00	5,00
	6,00	11	3,4545	1,50756	,45455	2,4418	4,4673	1,00	5,00
	Total	196	4,3520	,99925	,07138	4,2113	4,4928	1,00	5,00
@8#_Я_намагаюсь_змінити_свою_сексуальну_орієнтацію	1,00	82	4,7805	,60908	,06726	4,6467	4,9143	2,00	5,00
	2,00	79	4,5696	1,03383	,11632	4,3381	4,8012	1,00	5,00
	3,00	7	4,8571	,37796	,14286	4,5076	5,2067	4,00	5,00

	4,00	12	5,0000	,00000	,00000	5,0000	5,0000	5,00	5,00
	5,00	5	5,0000	,00000	,00000	5,0000	5,0000	5,00	5,00
	6,00	11	4,0000	1,18322	,35675	3,2051	4,7949	2,00	5,00
	Total	196	4,6735	,83850	,05989	4,5553	4,7916	1,00	5,00
@9#_Я змирився лас	1,00	82	4,2073	1,22462	,13524	3,9382	4,4764	1,00	5,00
ь_зі своєю сексуаль	2,00	79	4,2532	1,24518	,14009	3,9743	4,5321	1,00	5,00
ною_орієнтацією	3,00	7	4,1429	1,21499	,45922	3,0192	5,2665	2,00	5,00
	4,00	12	4,5833	1,16450	,33616	3,8434	5,3232	1,00	5,00
	5,00	5	4,0000	1,73205	,77460	1,8494	6,1506	1,00	5,00
	6,00	11	3,0909	1,86840	,56334	1,8357	4,3461	1,00	5,00
	Total	196	4,1786	1,29842	,09274	3,9957	4,3615	1,00	5,00
@10#_Я відчуваю п	1,00	82	4,2683	1,19721	,13221	4,0052	4,5313	1,00	5,00
ригніченість_розмір	2,00	79	4,3418	1,01130	,11378	4,1153	4,5683	1,00	5,00
куючи_над своєю_с	3,00	7	4,0000	1,52753	,57735	2,5873	5,4127	1,00	5,00
ексуальн	4,00	12	5,0000	,00000	,00000	5,0000	5,0000	5,00	5,00
	5,00	5	4,8000	,44721	,20000	4,2447	5,3553	4,00	5,00
	6,00	11	3,1818	1,66242	,50124	2,0650	4,2986	1,00	5,00
	Total	196	4,2857	1,15470	,08248	4,1230	4,4484	1,00	5,00
Сумарна_оцінка	1,00	82	39,9146	6,83166	,75443	38,4136	41,4157	12,00	45,00
	2,00	79	38,7722	6,42701	,72309	37,3326	40,2117	13,00	45,00
	3,00	7	37,7143	8,01487	3,02934	30,3018	45,1268	24,00	45,00
	4,00	12	42,1667	3,32575	,96006	40,0536	44,2797	35,00	45,00
	5,00	5	40,6000	4,15933	1,86011	35,4355	45,7645	35,00	45,00
	6,00	11	32,3636	9,68786	2,92100	25,8552	38,8720	12,00	42,00
	Total	196	39,1071	6,87498	,49107	38,1387	40,0756	12,00	45,00

Дисперсійний аналіз ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
@1#_Я приймаю свою сексуальну_орієнтацію	Between Groups	6,365	5	1,273	2,694	,022
	Within Groups	89,773	190	,472		
	Total	96,138	195			
@2#_Я почуваюсь_в_конфлікті_зі своєю сексуальною_орієнтацією	Between Groups	9,928	5	1,986	1,240	,292
	Within Groups	304,169	190	1,601		
	Total	314,097	195			
@3#_Мені комфортно_зі своєю сексуальною_орієнтацією	Between Groups	3,952	5	,790	1,204	,309
	Within Groups	124,721	190	,656		
	Total	128,673	195			
@4#_Я соромлюсь своєї сексуальної_орієнтації	Between Groups	3,750	5	,750	,608	,694
	Within Groups	234,352	190	1,233		
	Total	238,102	195			
@5#_Я приймаю_всі_аспекти_власної_сексуальної_орієнтації	Between Groups	13,176	5	2,635	2,351	,042
	Within Groups	212,921	190	1,121		
	Total	226,097	195			
@6#_Мені складно_прийняти_свою_сексуальну_орієнтацію	Between Groups	18,467	5	3,693	2,985	,013
	Within Groups	235,099	190	1,237		
	Total	253,566	195			
@7#_Я задоволений_своєю_сексуальною_орієнтацією	Between Groups	11,775	5	2,355	2,446	,036
	Within Groups	182,935	190	,963		
	Total	194,709	195			
@8#_Я намагаюсь_змінити_свою_сексуальну_орієнтацію	Between Groups	8,829	5	1,766	2,616	,026
	Within Groups	128,273	190	,675		
	Total	137,102	195			
@9#_Я змирився_лась_зі своєю сексуальною_орієнтацією	Between Groups	15,655	5	3,131	1,900	,096
	Within Groups	313,095	190	1,648		
	Total	328,750	195			
@10#_Я відчуваю_пригніченість_розмірковуючи_над своєю сексуальн	Between Groups	21,694	5	4,339	3,459	,005
	Within Groups	238,306	190	1,254		
	Total	260,000	195			
Сумарна_оцінка	Between Groups	699,608	5	139,922	3,121	,010
	Within Groups	8517,142	190	44,827		
	Total	9216,750	195			

